

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Teknillinen tiedekunta

Ympäristötekniikan koulutusohjelma

BH10A0300 Ympäristötekniikan kandidaatintyö ja seminaari

**YHTEISKUNTA VASTUUN RAPORTOINTI: GLOBAL
REPORTING INITIATIVEN TOIMIALAKOHTAISTEN
OHJEISTOJEN TOIMINTAINDIKAATTORIEN NYKYTI-
LA JA KEHITYS**

**Corporate sustainability reporting: The present state and de-
velopment of sector supplement indicators in Global Report-
ing Initiative's reporting framework**

Työn tarkastaja: Professori, KTT, DI, Lassi Linnanen

Työn ohjaaja: Nuorempi tutkija, DI, Juha Kortelainen

Lappeenrannassa 6.6.2011

Hanna Nopanen

SISÄLLYSLUETTELO

LYHENTEET

1	JOHDANTO.....	4
2	YHTEISKUNTA VASTUUN KEHITYS JA SEN RAPORTOINTI.....	5
2.1	Yhdistyneet Kansakunnat (YK).....	5
2.2	International Labour Organization (ILO).....	6
2.3	Organization for Economic Cooperation and Development (OECD).....	7
2.4	Euroopan Unioni (EU).....	8
2.5	Kansainvälinen kauppakamari (ICC).....	10
2.6	Social Accountability International (SAI).....	10
3	YHTEISKUNTA VASTUUN RAPORTOINTI- JA TUNNUSTUSMENETTELYT	11
3.1	AA1000S.....	12
3.2	Global Compact.....	12
3.3	SA8000.....	12
3.4	EMAS.....	13
3.5	ISO 14001.....	13
3.6	OECD.....	13
3.7	ISO26000.....	14
3.8	UNEP, CERES, PERI ja WICE.....	14
3.9	Vastuullisuuden pörssi-indeksit.....	15
3.10	Ympäristöasiat tilinpäätöksessä.....	16
4	GLOBAL REPORTING INITIATIVE (GRI).....	16
4.1	G3- RAPORTOINTIOHJEISTO.....	17
4.2	Raportin sisällön, laadun ja rajauksen määrittely.....	17
4.3	G3-ohjeiston toimintaindikaattorit:.....	18
4.3.1	Talous.....	18
4.3.2	Ympäristö.....	19
4.3.3	Henkilöstökäytännöt ja työolot.....	19
4.3.4	Ihmisoikeudet.....	20
4.3.5	Yhteiskunta.....	20
4.3.6	Tuotevastuu.....	21
5	TOIMIALAKOHTAISTEN TOIMINTAINDIKAATTORIEN ARVIOINTI.....	21
5.1	Sähkön tuotanto ja jakelu.....	22
5.2	Rahoituspalvelut.....	23
5.3	Elintarviketeollisuus.....	24
5.4	Kaivos- ja metalliteollisuus.....	25
5.5	Kansalaisjärjestöt.....	27
5.6	Pilotti- ja luonnosvaiheessa olevat toimialakohtaiset ohjeistot.....	27
5.6.1	Tapahtuman järjestäjät.....	27
5.6.2	Julkiset toimijat.....	28
5.6.3	Tietoliikenne.....	28
5.6.4	Autoala.....	29
5.6.5	Logistiikka ja kuljetus.....	29
5.6.6	Lentokenttäoperaattorit.....	29

5.6.7	Media	30
5.6.8	Rakennus- ja kiinteistöala.....	30
5.6.9	Öljy ja kaasu	30
5.6.10	Vaatetus- ja kenkäala.....	31
6	TOIMIALAKOHTAISTEN OHJEISTOJEN JA YHTEISKUNTA VASTUULLISUUDEN RAPORTOINNIN KEHITYS.....	31
6.1	Valmiiden toimialakohtaisten ohjeistojen toimintaindikaattorit verrattuna G3-yleisohjeen toimintaindikaattoreihin	33
6.2	Toimialakohtaisten ohjeiden suhde yhteiskuntavastuun kehitykseen	37
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	38
LÄHTEET		
LIITE 1 Yhteiskuntavastuun kehitys		
LIITE 2 G3-yleisohjeiston toimintaindikaattorit		
LIITE 3 Sähkön tuotannon ja siirron toimialakohtaisen ohjeiston toimialaindikaattorit aihepiireittäin		
LIITE 4 Rahoituspalveluiden toimialakohtaisen ohjeiston toimialaindikaattorit aihepiireittäin		
LIITE 5 Elintarviketeollisuuden toimialakohtaisen ohjeiston toimintaindikaattorit aihepiireittäin		
LIITE 6 Kaivos- ja metalliteollisuuden toimialakohtaisen ohjeiston toimialaindikaattorit aihepiireittäin		
LIITE 7 Kansalaisjärjestöjen toimialakohtaisen ohjeiston toimialaindikaattorit aihepiireittäin		
LIITE 8 Toimialakohtaiset indikaattorit		

LYHENTEET

CERES	Coalition for Environmentally Responsible	
EITI	Extractive Industries Transparency Initiative	
EM	Euroopan mestaruus	
EMAS	The Eco-Management and Audit Scheme	
EU	Euroopan Unioni	
EUSS	Electric Utility Sector Supplement	Sähkön tuotannon ja jakelun toimialakohtainen ohjeisto
FPSS	Food Processing Sector Supplement	Elintarviketeollisuuden toimialakohtainen ohjeisto
FSSS	Financial Services Sector Supplement	Rahoituspalveluiden toimialakohtainen ohjeisto
GRI	Global Reporting Initiative	
ICC	Kansainvälinen kauppakamari	
ILO	International Labour Organization	Kansainvälinen työjärjestö
INGO	International Non Governmental Organizations	Kansainväliset kansalaisjärjestöt
ISEA	Institute for Social and Ethical Accountability	Sosiaalisen ja eettisen tilinpidon instituutti
ISO	International Organization for Standardization	Kansainvälinen standardisoimisjärjestö
MMSS	Mining and Metal Sector Supplement	Kaivos- ja metalliteollisuuden toimialakohtainen ohjeisto
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö
PERI	Public Environmental Reporting Initiative	
SAAS	Social Accountability Accreditation Services	
SAI	Social Accountability International	
UNEP	United Nations Environment Programme	Yhdistyneiden Kansakuntien Ympäristöohjelma
WHO	World Health Organization	Maailman Terveysjärjestö
WICE	World Council for the Environment	
WWF	World Wildlife Foundation	Maailman Luonnonsäätiö
YK	Yhdistyneet Kansakunnat	

1 JOHDANTO

Ympäristön tilan ja sosiaalisten ongelmien huomioiminen on saanut alkunsa jo 1300-luvulla. Vuonna 1306 Englannin kuningas Edward I kielsi hiilen polton parlamentin istuntojen aikana. Yhdysvalloissa Benjamin Franklin vetosi Pennsylvanian paikallishallintoon 1739 jätteiden Delaware-jokeen heittämisen kieltämiseksi. 1804 New Yorkissa nimitettiin virkaansa ensimmäinen terveystarkastaja. (Unerman et al. 2007, 59)

Yhteiskuntavastuun kehitys käynnistyi toisen maailmansodan jälkeen, kehitys on edennyt asteittain työläisten oikeuksista ympäristönsuojelun ja yhteisöjen kehityksen kautta. 2000-luvulle tultaessa keskustelun painopiste on siirtynyt kestävyyden ja sen kehityksen arviointiin.

Tämä työ selvittää ympäristövastuun raportointiin käytetyn Global Reporting Initiativen (GRI) G3-ohjeiston toimialakohtaisten ohjeistojen toimintaindikaattorien kehitystä ja nykytilaa. Indikaattorit seuraavat toimialojen ja yleisen raportoinnin kehitystä, jotka kiinnittyvät yhteiskuntavastuullisuuteen ja kestävyteen, jotka seuraavat osaltaan yhteiskunnallista kehitystä.

Käsittely etenee yhteiskunnallisen kehityksen kautta pohtimaan toimintaindikaattorien merkitystä raportoinnin kehitystä sekä toimialakohtaisena, että kokonaisuutena. Työssä sivutaan tärkeimpiä tapahtumia yhteiskuntavastuun kehityksen ajalta sekä esitellään myös muita kuin GRI:n raportointi- ja tunnustusmalleja. Tarkoituksena on luoda pohja toimialakohtaiselle pohdinnalle. GRI:n G3 raportointiohjeiston perusteet esitellään ja indikaattoriston taustaa selvitetään.

Toimialakohtaiset ohjeistot toimintaindikaattoreineen esitellään toimialoittain. Tarkoituksena on pohtia toimialan vaikutusta raportointiin sekä toimintaindikaattorien taustoja. Työssä keskitytään käsittelemään tällä hetkellä valmiit ohjeistot tarkemmin, pilotti- ja luonnosvaiheessa olevat toimialakohtaiset ohjeistot esitellään lyhyesti.

Toimialakohtaisen ohjeistojen jälkeen käsitellään prosessia, jolla ohjeistot syntyvät. Prosessi esitetään eri sidosryhmien, yhteiskunnallisen tilanteen ja talouden vaikuttimien ohjaamana.

2 YHTEISKUNTA VASTUUN KEHITYS JA SEN RAPORTOINTI

Yritysten yhteiskuntavastuulliseen toimintaan on otettu kantaa eri organisaatioiden toimesta 1940-luvulta lähtien. Seuraavassa käsitellään yhteiskuntavastuuseen liittyviä toimia ja sopimuksia eri organisaatioissa 2010-luvulle asti. Tärkeimpiä näistä on esitetty myös liitteessä 1 aikajanan muodossa.

2.1 Yhdistyneet Kansakunnat (YK)

Yhteiskuntavastuun kehitys yritystoiminnassa alkoi toisen maailmansodan jälkeen. Vuonna 1948 julkaistiin YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, jossa määritellään kaikille kuuluvat perusoikeudet, myös oikeus oikeudenmukaisiin ja tyydyttäviin työoloihin, palkkaan ja ammattiyhdistystoimintaan. (Office of the High Commissioner for Human Rights 2010)

Tukholmassa pidettiin 1972 YK:n järjestämä Ihmisen ympäristö -kokous, jossa ympäristöongelmat tunnustettiin valtioiden rajat ylittäviksi. Kokouksessa käsiteltiin kolmea kokonaisuutta (Kivistö 2002):

1. Asuinympäristön ja ympäristönsuojelun kasvatuksellisia, tiedonvälitystä koskevia, yhteiskunnallisia ja kulttuurisia kysymyksiä
2. Luonnonvarojen käyttö, kehitys ja ympäristö
3. Huomattavat kansainväliset saastumiskysymykset ja organisaatiokysymykset

Vuonna 1983 käynnistyi YK:n alaisuudessa Ympäristön ja kehityksen maailmankomission toiminta. Vuonna 1987 komissio sai työnsä päätökseen ja lopputuloksena määriteltiin niin sanotussa Brundtlandin raportissa kestävä kehitys käsite. Raportin mukaan kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyiset tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omansa. Kehitystä rajaavat ihmisten perustarpeet, teknologia ja yhteiskuntajärjestelmät. (Ulkoasiainministeriö et al. 1988, 5-7,30)

Rio de Janeirossa järjestettiin vuonna 1992 YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi, jossa hyväksyttiin Rion julistus ja toimintaohjelma, Agenda 21. Rion julistusta käytetään määrittelemään kestävä kehitys käsite laajemmin. Julistuksessa käsitellään köyhyyden poistamista, ympäristönsuojelun edistämistä, tuotanto- ja kulutustapojen muuttamista,

varovaisuusperiaatetta, ympäristöön liittyvien ulkoiskustannusten siirtämistä aiheuttajan maksettavaksi, naisten roolia kestävän kehityksen saavuttamisessa, alkuperäiskansojen oikeuksia ja kansalaisten osallistumisoikeutta. Julistuksen toimintaohjelmaan kuuluu osio kestävän kehityksen mukaisesta yritystoiminnasta. (Niskala & Tarna 2003, 37)

Suomessa perustettiin 1993 kestävän kehityksen toimikunta, jota johti Paavo Lipponen. Toimikunta määritteli Suomen yleisiä tavoitteita kestävän kehityksen suhteen. (Ulkoasiainministeriö 2006)

Joulukuussa 2000 järjestettiin New Yorkissa huippukokous, jonka lopputuloksena julkaistiin Millenium Declaration -julistus, jossa oli kahdeksan vuoteen 2015 mennessä täytettävää ratkaisevaa päämäärää, mukaan lukien kehitys ja köyhyyden poistaminen sekä yhteisen ympäristön suojeleminen. (The General Assembly of the United Nations 2000)

Johannesburgissa järjestettiin 2002 YK:n kestävän kehityksen huippukokous, 10 vuotta Rio de Janeiron ympäristö- ja kehityskonferenssin jälkeen. Huippukokouksessa arvioitiin Rion julistuksen tavoitteiden toimeenpanoa ja tulevaisuuden toimintaa kestävän kehityksen suhteen. Huippukokous julkaisi ns. Johannesburgin julistuksen ja täytäntöönpanosuunnitelman, joiden periaatteet ovat pitkälti Rion julistuksen kaltaiset. Keskeisimmät tavoitteet julistuksessa ovat köyhyyden poistaminen, kulutus- ja tuotantotapojen muuttaminen sekä luonnonvarojen hyödyntäminen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Yritysten tulee julistuksen mukaan myötävaikuttaa omalta osaltaan tasa-arvoisten ja kestävien yhteiskuntien syntyyn sekä toimia vastuullisen yritystoiminnan periaatteiden mukaan. (Ulkoasiainministeriö 2006, Niskala & Tarna 2003, 37)

2.2 International Labour Organization (ILO)

ILO on kansainvälinen työjärjestö, joka toimii YK:n alaisuudessa. ILO:ssa on tehty sopimukset työelämän kannalta merkittävistä oikeuksista. Useat näistä on määritelty myös YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa. ILO järjestää vuosittain kansainvälisen työkonferenssin (ILC), joka kokoontui ensimmäisen kerran vuonna 1919, kun ILO perustettiin. ILC julkaisi perustamisensa yhteydessä perussäädöksensä, jota on päivitetty konferenssien yhteydessä. Vuonna 1944 Philadelphiassa pidetyn konferenssin jälkeen toiminta vakiintui. Saman vuoden jälkeen

päivitetystä perussäädöksessä määriteltiin perustavanlaatuisia linjauksia työhön liittyen, esimerkiksi, ettei työvoima ole hyödyke. (International Labour Organization 1974)

Vuonna 1998 julkaistiin julistus perustavanlaatuisista periaatteista ja oikeuksista työssä. Julistuksessa keskeisimmät työelämän oikeudet ovat järjestäytymisen vapaus, pakkotyövoiman ja lapsityövoiman käytön kieltäminen sekä syrjinnän kieltäminen. ILO on määritellyt myös palkkaukseen, työaikoihin, työterveyteen ja -turvallisuuteen sekä työsuhteen päättämiseen liittyviä asioita (Niskala & Tarna 2003, 33-34, International Labour Organization 2010b)

Vuonna 2002 perustettiin itsenäisesti toimiva globalisaation sosiaalista ulottuvuutta käsittelevä maailmanlaajuinen komissio, joka tutki globalisaation eri puolia, erilaisia käsityksiä sen etenemisestä ja sen osallisuutta taloudellisessa ja sosiaalisessa kehityksessä. Se haki tapoja yhdistää taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöpäämääriä. Komission toisena puheenjohtajana toimi Tarja Halonen. Työn lopputuloksena julkaistiin 2004 helmikuussa raportti, joka antoi yli 600 suositusta ja ehdotusta liittyen muun muassa Millenium Declaration -julistuksen päämäärien saavuttamiseen. (International Labour Organization 2010a, World Commission on the Social Dimension of Globalization 2004)

ILO julkaisi 2007 raportin “The promotion of sustainable enterprises”, jossa arvioidaan ja annetaan yritysten mahdollisuuksia edistää kestäväällä tavalla ihmisarvoista työtä. Raportissa käsitellään muun muassa yrityksen kehittymistä, kestäväen yritystoiminnan vaatimia lähtökoh-
tia ja -oloja, yleisen varallisuuden ja työolojen parantamista yrityksissä, valtioiden ja lainsäätäjien vaikutusta, arvoketjujen ja kaupan vaikutusta eri yritysten mahdollisuuksiin sekä työvoiman kohtelua esimerkiksi työturvallisuuden ja koulutuksen suhteen. (International Labour Office Geneva 2007)

2.3 Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)

OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) on markkinatalousmaiden yhteistyöjärjestö, johon kuuluu noin 30 jäsenmaata. Järjestön yleisenä päämääränä on lisätä kestäväen taloudellisen kasvua, työllistymistä, hyvinvointia ja hyvää hallinnointitapaa jäsenmaissaan sekä laajentaa kansainvälistä kauppaa. OECD on antanut omat ohjeensa monikan-
sallisten yritysten vastuullisesta toiminnasta ensimmäisen kerran vuonna 1976. (Niskala & Tarna 2003, 38)

OECD:n ohjeistoa päivitettiin vuonna 2000 ja ne käsittävät vapaaehtoisen ohjeiston vastuullisesta yritystoiminnasta muun muassa työnteon, työnantajan ja työntekijän välien, ihmisoikeuksien, ympäristön, viestinnän, lahjonnan vastaisen taistelun, kilpailun ja verotuksen suhteen (OECD 2010). Julistuksen hyväksyneiden maiden tulee perustaa kansallisia yhteyselimiä, joiden tehtävä on edistää ohjeiston soveltamista ja vaikuttavuutta. Suomessa tehtävää hoidetaan työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä (Niskala & Tarna 2003, 41).

Linjaukset vastuullisen yritystoiminnan edistämiseksi hyväksyttiin vuoden 2004 alussa silloisessa kaupp- ja teollisuusministeriössä. Ohjeistossa vastuullinen ympäristötoiminta käsitetään mahdollisuudeksi parantaa yritysten suorituskykyä ja edistää kilpailua. (Immonen 2004)

OECD on julkaissut OECD Principles of Corporate Governance -ohjeiston 2004, joka antaa ohjeistusta yrityksen hallinnon, osakkeenomistajien ja heidän roolinsa, tiedottamisen ja läpinäkyvyyden sekä hallituksen vastuista. (OECD 2004)

2.4 Euroopan Unioni (EU)

Euroopan komissio julkisti vuonna 2001 tiedonannon kestävän kehityksen strategiasta jäsenmaissaan. EU sitoutuu strategiassa huomioimaan kaikessa toiminnassaan tasapuolisesti sosiaaliset, ekologiset ja taloudelliset näkökohdat. Strategia korostaa myös kansalaisten ja yritysten vastuuta kestävän kehityksen toteutumisessa. Siinä myös ohjeistetaan yli 500 henkilöä työllistäviä yrityksiä keräämään ja julkaisemaan tietoja liittyen ympäristöön ja sosiaalisiin asioihin. Yrityksiä ohjeistetaan tiedonannossa myös raportoimaan toiminnastaan OECD:n tai muiden vastaavien ohjeistojen mukaisesti. (Niskala & Tarna 2003, 38)

Euroopan komissio julkaisi vihreän kirjan 2001 ja 2002 valkoisen kirja yrityksen sosiaalisesta vastuusta keskustelun aloittamiseksi EU:ssa. Yhteiskuntavastuun kehittämiseksi yritystoiminnassa perustettiin Euroopan parlamentin kommenttien jälkeen mm. sidosryhmäfoorumi, joka toimi vuosikymmenen puoliväliin asti tuottaen suuntaviivoja ja kriteerejä esimerkiksi yhteiskuntavastuun mittaamiseen ja raportointiin liittyen. Vuonna 2003 Euroopan parlamentissa äänestettiin yhteiskuntavastuun raportoinnin vapaaehtoisuudesta. Yhteiskuntavastuun rapor-

tointi jäi äänestyksen jälkeen vapaaehtoiseksi, vaikka näkemyksiä sen todennäköisestä pakollisuudesta tulevaisuudessa olikin vahvasti esillä. (Euroopan työterveys- ja turvallisuusvirasto 2008, Niskala & Tarna 2003, 38-40)

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi Euroopan komission tekemän ehdotuksen työllisyyspolitiikan suuntaviivoista vuosiksi 2005–2008 EU:ssa heinäkuussa 2005. Suuntaviivoihin kuuluivat täystyöllisyyteen sekä tehokkaaseen ja laadukkaaseen työhön panostaminen, elämäntaajattelu edistäminen työelämässä, muita heikommassa asemassa olevien tukeminen, joustavuuden edistäminen työsuhdeturvan kanssa, työllisyyttä tukevien työvoimakustannusten ja palkanmuodostumismekanismien varmistaminen sekä inhimilliseen pääomaan tehtävien investointien parantaminen ja koulutusjärjestelmien muokkaaminen siten, että ne vastaavat työelämän pätevyysvaatimuksia. Suuntaviivat on annettu aiemmin vuosina 2000, 2001, 2002, 2003 sekä 2004 ja päivitetty sittemmin vuosina 2008 ja 2010. Suuntaviivat tukeutuvat Lissabonissa vuonna 2000 tehtyyn strategiaan ja sen päämäärään: ”Euroopan unionista on tultava maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous, joka kykenee ylläpitämään kestävää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta”. (Euroopan unionin neuvosto 2005, Euroopan yhteisöjen komissio 2002)

Vuoden 2010 suuntaviivat ovat miesten ja naisten työllisyyden parantaminen sekä rakenteellisen työttömyyden vähentäminen ja työn laadun parantaminen, työmarkkinoiden tarpeisiin vastaavan osaavan työvoiman kehittäminen ja koko elämän jatkuvan oppimisen tukeminen, koulutuksen laadun ja tehokkuuden parantaminen kaikilla tasoilla sekä jatkokoulutukseen osallistuvien määrän kasvattaminen ja sosiaalisen syrjäytymisen estäminen ja taistelu köyhyyttä vastaan. Suuntaviivoja tukemaan on kehitetty indikaattoreita vuodesta 1997, joita voi käyttää asiassa etenemisen tarkkailuun ja tutkimiseen. (European Commission 2011)

Euroopan komissio julkaisi vuoden 2006 alussa tiedonannon yritysten yhteiskuntavastuun edistämisestä. Yhteiskuntavastuu nähtiin osana eurooppalaista yhteiskuntamallia, jonka avulla voidaan puolustaa solidaarisuutta, yhteenkuuluvuutta ja alueen yhtäläisiä mahdollisuuksia kansainvälisen kilpailun lisääntyessä. Tiedonannossa käsiteltiin myös väestön ikääntymistä ja elämänlaadun edistämistä terveellisessä ympäristössä. (Euroopan yhteisöjen komissio 2006)

Euroopan neuvosto hyväksyi 2009 uudistetun eurooppalaisia yritysneuvostoja koskevan ns. EWC-direktiivin, jolla pyritään tukemaan ja täydentämään jäsenvaltioiden toimintaa työnteki-

jöille tiedottamisen ja kuulemisen suhteen. Aiempi direktiivi valmistui vuonna 1994. Yritysten, joilla on vähintään 1 000 työntekijää jäsenvaltioissa ja vähintään kahdessa jäsenvaltiossa kussakin vähintään 150 työntekijää, ovat direktiivin alaisuudessa. Käytännössä tiedottamista ja kuulemista tukemaan perustetaan eurooppalainen yritysneuvosto tai otetaan käyttöön työntekijöiden tiedottamista ja kuulemista tukemaan erillinen menettely. Neuvoston perustamista varten määritetään erillinen neuvotteluryhmä, johon valitaan edustajat työntekijöiden joukosta. Neuvotteluryhmä käy yrityksen keskushallinnon kanssa neuvottelut yritysneuvoston muodostamiseen ja toimintaan liittyen. Yritysneuvosto ja keskushallinto toimivat yhteistyössä direktiivin ydinidean toteuttamiseksi. (EYVL 2009/38/EY)

2.5 Kansainvälinen kauppakamari (ICC)

Kansainvälinen kauppakamari julkaisi 1974 ympäristöjohtamisen asiakirjan ”Environmental guidelines for World Industry”, jossa on 29 suositusta yritysten ympäristötoimintaan. Rio de Janeiron kokousta edeltäneen Bergenin valmistelukongressin vanavedessä ICC alkoi valmistella kestävän kehityksen peruskirjaa. Se valmistui vuonna 1991 ja esiteltiin Rotterdammassa maailman teollisuuden ympäristöjohtamisen konferenssissa. Allekirjoittaneita yrityksiä on noin 3 000. Peruskirjassa kestävä kehitys mahdollistuu taloudellisen kehityksen ja tuottavien yritysten toiminnan kautta. Talouden kehityksellä, ympäristön suojelulla ja kestäväällä kehityksellä tulisi olla yhtäläiset päämäärät. Peruskirjassa esitetään 16 periaatetta ympäristöjohtamisesta, jotka auttavat yrityksiä täyttämään sitoumuksensa ympäristön suhteen kansallisten ja kansainvälisten standardien, kuten ISO14001, ja ohjeiden mukaisesti. Periaatteita ovat mm. ympäristövaikutusten arviointi, johtamisen kattavuus, avoimuus ja työvoiman kouluttaminen. Suomalaisista yrityksistä peruskirjan ovat allekirjoittaneet muun muassa Alko, Metso Oyj ja Rautaruukki Oyj. (ICC 2010)

2.6 Social Accountability International (SAI)

Social Accountability International perustettiin vuonna 1997 jatkamaan Council of Economic Priorities-järjestön toimintaa. Sen toiminnan tarkoituksena on edistää ihmisoikeuksien toteutumista työpaikalla ja sosiaalisten asioiden kirjaamista. SAI:n on koontanut kappaleessa 3.3 esiteltävän SA 8000 standardin liittyen työoloihin.(Niskala & Tarna 2003, 47)

3 YHTEISKUNTA VASTUUN RAPORTOINTI- JA TUNNUSTUSMENNETTELYT

Yhteiskuntavastuun raportointi on organisaation arviointi- ja viestintätyökalu. Sidosryhmille viestintä on yrityksen toimialaympäristössä tärkeää; yhteiskuntavastuuraportilla voi viestiä, miten yritys on onnistunut yhteiskuntavastuun tavoitteissaan. (GRI 2010a, 3)

Yritysten yhteiskuntavastuun määrittelyn apuna on ohjeistuksia ja standardeja, joiden käyttö perustuu vapaaehtoisuuteen. Vaikka osa ohjeistoista on toisensa korvaavia, voi yhteiskuntavastuun raportoinnin toteuttaa myös monen eri järjestelmän toisiaan täydentävänä yhdistelmänä. Yhteiskuntavastuun raportointi ilmiönä on saanut alkunsa vasta viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Ensimmäiset erilliset ympäristöraportit, joissa raportoitiin yrityksen ympäristövastuusta ja vaikutuksesta ilmestyivät 1980-luvun lopulla (Niskala & Tarna 2003, 14).

Raportointi on yleistynyt 1990-luvulta lähtien tasaisesti. Vuonna 2005 52 % suurista yrityksistä julkaisi erillisen yritysraportin. Raportointi on muuttunut ajan kuluessa, 1990-luvulla julkaistiin lähinnä ympäristöraportteja, kun taas 2000-luvulla painopiste on siirtynyt kestävyysraportointiin ympäristön, sosiaalisen ja taloudellisen toiminnan suhteen. Vuoteen 2005 mennessä ahkerimmin raportteja olivat julkaisseet japanilaiset ja isobritannialaiset yritykset. Eniten raportteja tuotetaan aloilla, joissa yritysten toiminnalla on suuri vaikutus ympäristöön, esimerkiksi öljyn tuotanto ja metsäteollisuus. (KPMG & University of Amsterdam 2005, 4)

Seuraavassa käsitellään yleisimpiä raportointiohjeistoja, standardeja ja järjestelmiä pääpiirteittäin, pois lukien Global Reporting Initiative, joka käsitellään omana kokonaisuutenaan. Ohjeistoista annetaan perustava kuva, mutta niiden tarkkaa sisältöä ei käsitellä. Esiteltävien lisäksi on olemassa huomattava määrä esimerkiksi erilaisia ympäristömerkkejä ja muita tunnuksia, joita ei työssä käsitellä.

3.1 AA1000S

Englantilainen ISEA:n (the Institute for Social and Ethical Accountability, tunnettu myös nimellä AccountAbility) on määrittänyt AA1000S-standardisarjan, jonka taustalla ovat eettisen ja sosiaalisen laskentatoimen periaatteet. AccountAbility on toiminut vuodesta 1995 lähtien ja työ on laajentunut myös standardeja koskeviin tukitoimiin. Standardisarja ei kuvaa sopivan yhteiskuntavastuun tasoa tai keskity raportin sisältöön, vaan yrityksen prosessien jatkuvaan parantamiseen ja auttamaan yritystä määrittämään toiminnalleen ominaisten kysymykset. AA1000S havainnoi yhteiskuntavastuun kannalta merkittävien sidosryhmien, kuten yrityksen osakkaiden, vaikutuksen ja huomioimisen osana raportointiprosessia. Standardissa määritellään myös raportin kattavan tiedon laajuus ja merkittävyys sekä yhteiskuntavastuun periaatteiden yhdentäminen yrityksen normaaliin toimintaan. AccountAbility:n standardisarja kiteytyy kolmen pääperiaatteen ympärille: Ihmisten tulisi saada vaikuttaa heihin vaikuttaviin päätöksiin, päätöksentekijöiden tulisi tunnistaa ja viestiä selkeästi merkittävistä asioista ja yritysten tulisi olla toimissaan läpinäkyviä. (Niskala & Tarna 2003, 61-64, AccountAbility 2010)

3.2 Global Compact

Global Compact on YK:n aloite, johon sitoutuneet yritykset kohdistavat toimintonsa aloitteen kymmenen periaatteen mukaisesti ihmisoikeuksien, työvoiman, ympäristön ja korruption vastaisen toiminnan suhteen. Hanke sai alkunsa 1999. Ollakseen osa aloitetta, yrityksiltä oletetaan toiminnassaan läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta sekä raportointia toiminnastaan aloitteessa hyväksytyllä tavalla. Aloite tarjoaa yritykselle mahdollisuuden arvioida toimintansa globaaleja vaikutuksia ja kehittää riskienhallintaansa sekä hakee mahdollisuuksia istuttaa yleismaailmallisia arvoja ja periaatteita markkinoille ja yhteiskuntiin. Global Compactiin osallistuminen on yrityksille vapaaehtoista ja sen tarkoitus olisi toimia virallisesti säädelyjen yhteiskuntavastuullisuuteen liittyvien toimien lisänä. (United Nations Global Compact 2010)

3.3 SA8000

SA8000 on SAI:n julkaisema YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja ILO:n sopimukseen perustuva standardi, joka käsittelee työelämän oikeuksia ja työoloja. Länsimaiset yritykset ovat käyttäneet sitä erityisesti toimittajaketjun työolosuhteiden valvonnassa. SA8000 perustuu ISO 9001 ja ISO 14001 -standardeihin ja sen mittaamat aihealueet ovat: Lapsityövoima, pakkotyö,

terveys- ja turvallisuus, yhdistymisvapaus, syrjintä, kurinpidolliset menettelyt, työaika, korvaus ja johtaminen. SA8000-standardin arviointi ja sertifiointi myöntäminen tapahtuu SAAS (Social Accountability Accreditation services), -akkreditointiorganisaation hyväksymien sertifiointilaitosten toimesta. (Niskala & Tarna 2003, 45-46, Det Norske Veritas 2010, Social Accountability Accreditation Services 2010)

3.4 EMAS

EMAS on yksityiselle sektorille ja julkishallinnolle tehty vapaaehtoinen ympäristöjärjestelmä, joka perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) 1221/2009 organisaatioiden vapaaehtoisesta osallistumisesta yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään. EMAS:n avulla organisaatio ottaa järjestelmällisesti toiminnassaan ja sen suunnittelussa huomioon ympäristöasiat. EMAS:iin sitoutuva organisaatio sitoutuu noudattamaan ympäristölainsäädäntöä, jatkuvasti parantamaan ympäristönsuojelunsa tasoa sekä raportoimaan ympäristöasioistaan julkisesti. Järjestelmä koostuu ISO14001-standardin mukaisesta ympäristöjärjestelmästä ja ympäristöraportista, jota nimitetään EMAS-selonteoksi. EMAS-sertifikaatin saa ulkopuolisen auditoijan tarkastettua yrityksen ympäristöjärjestelmän toimivuuden ja varmistettua raportissa esitetyt tiedot. Suomessa auditoijat akkreditoi Mittateknikan keskus. (Valtion ympäristöhallinto 2010)

3.5 ISO 14001

ISO 14000 on kansainvälisen standardisointiorganisaation kehittämä ympäristöjohtamisen standardisarja, joista tunnetuin on ISO 14001 ympäristöjärjestelmästandardi. ISO14001 tarkoitus on kehittää ympäristöasioiden hallintaa ja ympäristönsuojelutoimien tuloksellisuutta. Yritys voi standardin avulla parantaa toimintaansa ja esittää ympäristöasioidensa hyvän hoidamisen. ISO 14001 on osa EMAS-järjestelmää. (Suomen Standardisoimisliitto 2011)

3.6 OECD

OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille on vapaaehtoinen suosituskokoelma, joka on osa OECD:n kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskevaa julistusta. Toimintaohjeet esittelevät periaatteita ja normeja vastuulliselle ja lakien mukaiselle

liiketoiminnalle. Niiden tarkoitus on varmistaa, että yrityksen toiminta on samoilla linjoilla kunkin valtion harjoittaman politiikan kanssa ja vahvistaa yritysten ja niiden toimintaympäristöjen välistä luottamusta. OECD:n toimintaohjeiston tavoitteena on myös edistää ulkomaisille sijoituksille suotuisaa ilmapiiriä ja lisätä monikansallisten yritysten panosta kestäväan kehitykseen. Ohjeistossa käsiteltävinä aihepiireinä ovat yleisten periaatteiden lisäksi yritystoimintaa koskevien tietojen ilmoittaminen, työ ja työelämän suhteet, ympäristö, lahjonnan torjunta, kuluttajansuoja, tiede ja teknologia, kilpailu ja verotus. (Kansainvälisen sijoitustoiminnan ja monikansallisten yritysten neuvottelukunta 2001, 9-10)

3.7 ISO26000

ISO 26000 on vapaaehtoinen sosiaalisen vastuullisuuden standardi. Sen tarkoituksena on helpottaa organisaatioiden toimintaa sosiaalisesti vastuullisella tavalla. ISO 26000 voi hyödyttää yrityksiä määrittelemään sosiaalisen vastuullisuuden termistön, taustan, periaatteet ja pääasiat sekä levittämään sosiaalisesti vastuullisia toimintamalleja myös toimintaympäristöönsä. Standardin avulla yritys voi myös viestiä omistajilleen sosiaalisen vastuun toteutumisesta toiminnassaan. Standardissa käsitellään organisaation hallintaan, ihmisoikeuksiin, ympäristöön, reiluun liiketoimintaan, kuluttajan asemaan sekä yrityksen toimintaan yhteisössä liittyviä asioita. (International Organization for Standardization 2011)

3.8 UNEP, CERES, PERI ja WICE

UNEP on YK:n ympäristöohjelma. Se tuotti 1994 ohjeiston yritysten kestäväan kehityksen raportoinnista. UNEP:n ohjeistossa määriteltiin 50 asiaa, jotka hyvässä ympäristöraportoinnissa otetaan huomioon. UNEP:n ohjeisto oli ensimmäinen laaja-alainen raportointimalli ja sitä käytettiin usean yrityksen raportoinnin apuna. UNEP itsessään toimi yhtenä aloitteentekijänä GRI-ohjeiston syntymiseksi (Niskala & Tarna 2003, 96-97)

CERES (Coalition for Environmentally Responsible) syntyi Exxon Valdez-öljyonnettomuuden seurauksena pohjoisamerikkalaisten yritysten aloitteena. Aloite sisältää kymmenen periaatetta, joihin sisältyy sitoutuminen ympäristöraportointiin. Aloite ei itsessään ole kuitenkaan varsinainen yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto. CERES toimi UNEP:n kanssa aloitteentekijänä GRI-ohjeiston valmistelun käynnistämiseksi. (Niskala & Tarna 2003, 98-99)

PERI (Public Environmental Reporting Initiative) on vuonna 1993 kansainvälisten suuryritysten julkaisema kannanotto ympäristöraportoinnin toteuttamisesta. Kannanotto perustuu kahteen pääperiaatteeseen, jatkuvaan parantamiseen ja mittaamisen tärkeyteen johtamisen apuna. Se sisältää kymmenen eri osa-aluetta, esimerkiksi ympäristöpolitiikan, -johtamisen, päästötiedot ja sidosryhmäsuhteet. (Niskala & Tarna 2003, 99)

World Industry Council for the Environment (WICE) on kansainvälisen kauppakamarin (ICC) toimesta julkaistu kannanotto ympäristöraportoinnista. Kannanotossa annetaan tarkastustyyppiset ohjeet raportoinnille. Ohjeet linkittyvät ICC:n kestävän kehityksen peruskirjan ympäristöjohtamisen periaatteisiin (kappale 2.5). (Niskala & Tarna 2003, 99)

3.9 Vastuullisuuden pörssi-indeksit

Dow Jones Sustainability Index on vuodesta 1999 käytössä ollut yritysten vastuullisuutta mittaava pörssi-indeksistö. Indeksistö toimii yhteistyössä Dow Jones Indeksistön ja Sustainable Asset Management -sijoitusyhtiön kanssa. Indeksit arvioivat maailman kestävän kehityksen suhteen johtavien yritysten suoriutumista. Yrityksen on päästäkseen mukaan läpäistävä kattava arviointi niin taloudellisen, ympäristö- kuin sosiaalisen suoriutumisen suhteen. Myös alakohtaiset kestävyyskehityssuunnat huomioidaan arvioinnissa. Vain yritykset, jotka johtavat arvioinnin perusteella omaa toiminta-alaansa, otetaan mukaan indeksistöön. Indeksistö kattaa laajan yrityskentän, poislukien esimerkiksi alkoholin valmistuksen, tupakka- ja aseteollisuuden sekä aikuisviihteen tuotannon. Indeksistössä on viisi perusindeksiä ja lisäksi eri tarpeisiin räätälöityjä indeksejä. (Dow Jones Indexes 2011, SAM Indexes GmbH 2010)

FTSE4Good on indeksisarjasto, joka mittaa kansainvälisesti tunnustettujen yritysvastuullisuuden standardit täyttävien yritysten suoriutumista. FTSE4Good:n omistavat Financial Times ja Lontoon pörssi. Mitattavia indeksejä on kahdeksassa eri sarjassa ja niissä otetaan huomioon esimerkiksi vastuullinen sijoittaminen ja kiinteistötoiminta. (FTSE 2010)

3.10 Ympäristöasiat tilinpäätöksessä

Kirjanpitolautakunta hyväksyi 2003 ohjeen ympäristöasioiden kirjaamisesta tilinpäätökseen. Ohjeen lähtökohtana oli EU:n komission suositus ympäristöasioiden kirjaamisesta, laskennasta ja julkistamisesta yritysten tilinpäätöksissä ja toimintakertomuksissa. Kirjanpitolautakunnan mukaan ympäristöasioiden käsittely suosituksen mukaisesti on hyvän kirjanpitotavan mukaista ja ympäristövastuiden ja -riskien selvitys yhdellä tavalla helpottaa tilinpäätösten vertailua. Vuoden 2003 yleisohje ei ota kantaa muiden yhteiskuntavastuun osa-alueiden kirjaamiseen. Vaikka yleisohjeessa ei käsitellä laajempaa yhteiskuntavastuun raportointia, on niiden sisältämien tietojen oltava yhteneviä tilinpäätöksen kanssa kaikilta osa-alueiltaan.(Niskala & Tarna 2003, 158-159)

4 GLOBAL REPORTING INITIATIVE (GRI)

Global Reporting Initiative muodostettiin YK:n ympäristöohjelma UNEP:n ja CERES:n aloitteesta vuonna 1997. Tavoitteena oli kestävään kehitykseen liittyvien kysymysten nostaminen tilinpäätösraportoinnin tasolle. GRI on muodoltaan prosessi, jonka muodostamiseen on osallistunut monia eri tahoja, kuten yrityksiä, kansalaisjärjestöjä, tilintarkastusyhteisöjä, työntekijäjärjestöjä sekä sijoittajia. Ensimmäinen kestävä kehityksen raportoinnin GRI-ohjeisto julkaistiin maaliskuussa 1999. Uusittuja ohjeistoja on julkaistu sen jälkeen vuosina 2002,2006 ja 2011. Ensimmäiset julkaisut vuosina 1999, 2000 ja huhtikuussa 2002 olivat luonnosmuotoisia.(Kujala & Kuvaja 2002, 174-177)

GRI:n tarkoituksena on ollut luoda hyväksytyt ohjeisto ja periaatteet yhteiskuntavastuun raportointiin ja ohjata hyvän käytännön syntymistä. GRI-ohjeiston tulee antaa yritykselle mahdollisuus raportoida toiminnastaan ja tuloksistaan taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun alueilla riittävällä ja tasapainoisella tavalla. Eri yritysten tuottamien raporttien vertailukelpoisuus keskenään on yksi GRI:n ohjeiston kulmakivistä. Vertailukelpoisuus mahdollistaa yritysten arvioinnin, mutta huomioi kuitenkin myös yrityskohtaiset erot. GRI:n toiminta organisaationa perustuu osakkaiden väliseen verkostotoimintaan, jossa yhteisymmärrystä hakemalla on luotu raportointirunko.(Niskala & Tarna 2003, 89-91)

4.1 G3- RAPORTOINTIOHJEISTO

G3-ohjeiston mukaisesti laadittu yhteiskuntavastuuraportti kertoo organisaation toiminnan tuloksista tietyllä aikavälillä suhteessa sen tekemiin sitoumuksiin sekä strategian ja johtamisen tuloksista. Raporttia voi käyttää apuna vertailtaessa yrityksen toimintaa suhteessa lakeihin, normeihin, sääntöihin, standardeihin ja vapaaehtoiisiin aloitteisiin (esimerkiksi Global Compact). Yritys voi raportointinsa avulla osoittaa yhteiskuntavastuun roolin sen toiminnassa ja vertailla toimintaansa ajan suhteessa omaan ja muiden yritysten toimintaan. G3-ohjeisto antaa organisaatioille viitekehyksen taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristötoiminnan raportoinnin suhteen. Ohjeisto jakautuu perusohjeistukseen ja toimialakohtaisiin liitteisiin ja ohjeistoihin. (GRI 2010a, 2-3)

Ohjeistoa voi soveltaa eri tasojen mukaan. Tasojärjestelmä jakautuu kolmeen luokkaan: A, B, ja C. Luokkamääritelmänä toimii organisaation raportointikokemus. Jos raportin varmennuksessa käytetään ulkopuolista varmentajaa, voi raportin tasomerkinnän yhteen merkitä +-merkin. Organisaatio valitsee itse sopivan tason omalle raportilleen. Ohjeistoa raportoinnissaan käyttäneitä organisaatioita pyydetään toimittamaan tekemänsä raportti tiedoksi myös GRI:lle. (GRI 2010a, 5)

G3-ohjeistoa päivitettiin 23 maaliskuuta 2011 julkaistulla G3.1-raportointiohjeistolla. Raportointiohjeistoa on laajennettu ihmisoikeuksien, paikallisiin yhteisöihin kohdistuvien vaikutusten ja sukupuoleen liittyvien asioiden kannalta (GRI 2011a). Laajennusta ei oteta työn käsittelyssä huomioon.

4.2 Raportin sisällön, laadun ja rajauksen määrittely

Ohjeiston ensimmäinen osio antaa ohjeet raportin sisällöstä, laadusta ja rajauksesta. Sisältö määritellään olennaisuuden, sidosryhmätoiminnan, kestävän kehityksen ja kattavuuden perusteella. Periaatteet muodostavat perussisällön kanssa raportin teemat ja indikaattorit (kappale 5.2 G3-ohjeiston toimintaindikaattorit). Raportoitavan tiedon laatu määritellään tasapuolisuuden, vertailukelpoisuuden, täsmällisyyden, oikea-aikaisuuden, selkeyden ja luotettavuuden periaatteiden avulla. Raportointiperiaatteiden tarkoitus on parantaa organisaatioiden läpinäkyvyyttä. Läpinäkyvyys on riittävä siinä vaiheessa, kun raportista löytyy organisaation sidos-

ryhmien kannalta tyhjentävästi tietoa kaikista organisaation toiminnan vaikutuksia kuvaavista teemoista ja indikaattoreista. Tiedonkeruuprosessi, -käytännöt ja -oletukset on myös dokumentoitava. Raportointiperiaatteet on jaettu kahteen ryhmään, teemojen ja indikaattorien määrittelyperiaatteet käsitellään erillään tiedon laadun ja esitystavan periaatteista. (GRI 2010a, 4,6)

4.3 G3-ohjeiston toimintaindikaattorit:

Toimintaindikaattoreita on G3-ohjeistossa yhteensä 69. Ne esitellään tarkemmin liitteessä 2. Indikaattorit on jaettu kolmeen perusluokkaan: ympäristöindikaattorit, sosiaaliset indikaattorit ja taloudelliset indikaattorit. Indikaattorit jakautuvat edelleen aihepiireittäin ja niitä kuvaa englanninkielinen lyhenne seuraavasti:

- EC – talous (9 indikaattoria)
- EN – ympäristö (30 indikaattoria)
- LA – henkilöstökäytännöt ja työolot (14 indikaattoria)
- HR – ihmisoikeudet (9 indikaattoria)
- SO – yhteiskunta (8 indikaattoria)
- PR – tuotevastuu (9 indikaattoria)

Indikaattorit jakautuvat perus- ja lisäindikaattoreihin. Lisäindikaattori voi olla organisaation kannalta tarpeellinen riippuen sen toiminnan ominaispiirteistä. Toimintaindikaattoreille on olemassa omat indikaattoriohjeet, joita voi käyttää apuna raportin laatimisessa ja varmistamaan indikaattorien johdonmukaisen tulkinnan. (GRI 2010a, 38)

Toimintaindikaattorien tarkoitus on antaa vertailtavissa olevaa tietoa organisaation toiminnasta eri osa-alueilla. Seuraavassa esitellään eri aihepiirien indikaattorien sisältöä. Indikaattorien täysi sisältö on esitetty liitteessä 2

4.3.1 Talous

Talouden indikaattorit käsittelevät taloudellisen toimintaan, markkina-asemaan ja epäsuoriin taloudellisiin vaikutuksiin liittyviä kysymyksiä. Taloudellisen toiminnan indikaattoreihin kuuluu esimerkiksi tuotettu taloudellinen lisäarvo, eläketurvan kattavuus ja ilmastonmuutoksen

vaikutus organisaation tulokseen. Markkina-asemaa arvioidaan paikallisen hankinnan, rekrytoinnin ja kohdemaan minimipalkkoihin verrattujen alkupalkkojen avulla. (GRI 2010a, 26)

4.3.2 Ympäristö

Ympäristöindikaattorit jaetaan yhdeksään näkökulmaryhmään: Materiaalit, energia, vesi, biodiversiteetti, päästöt ilmaan, jätevedet ja jätteet, tuotteet ja palvelut, määräystenmukaisuus, kuljetukset ja yhteenveto. Materiaali-indikaattoreissa huomioidaan käytetyt materiaalit massan ja määrien mukaan sekä kierrätyksen osuus. Energian suhteen pääindikaattorit ottavat huomioon suoran ja epäsuoran energiankulutuksen. Lisäindikaattoreissa ovat esimerkiksi energian säästäminen, uusiutuvien energialähteiden käyttö sekä energian käytön vähentämiseksi tehdyt toimenpiteet. Biodiversiteetiltään korkeat alueet ja niillä tapahtuva toiminta ovat biodiversiteetin pääindikaattorit. Lisäindikaattoreissa huomioidaan suojeltujen elinympäristöjen, Maailman luonnonsuojeluliiton punaisella listalla olevien eläinlajien vaikutus sekä mahdolliset biodiversiteettiin kohdistuvat toimenpiteet ja strategiat. Päästöt on eritelty vastaanotavan faasin mukaisesti. Pääindikaattoreihin kuuluvat kasvihuonekaasujen määrät, otsonikaatoon vaikuttavat päästöt, ilmanlaatuun vaikuttavat päästöt, päästöt vesistöihin, jätteiden määrä ja tyyppi sekä merkittävien prosessissa tapahtuvien vuotojen määrä. Lisäindikaattoreissa huomioidaan esimerkiksi ongelmajätteet. Tuotteiden ja palveluiden indikaattorit keskittyvät niiden ympäristövaikutusten pienentämiseksi tehtyihin toimenpiteisiin ja kierrätyksen suhteelliseen määrään lopputuotannosta. Määräystenmukaisuuden indikaattori käsittää lakien ja määräysten noudattamatta jättämisen seuraukset organisaatiolle. Kuljetuksen ja yhteenvedon indikaattorit ovat molemmat lisäindikaattoreita. Kuljetuksen indikaattoreissa huomioidaan osatuotteiden ja tuotteiden kuljetuksen sekä työmatkojen ympäristövaikutukset. Yhteenvedossa esitellään ympäristönsuojeluun käytetyt kokonaiskustannukset ja investoinnit. (GRI 2010a, 28)

4.3.3 Henkilöstökäytännöt ja työolot

Indikaattorit on jaettu viiteen eri näkökulmaryhmään. Työllistämisen näkökulman indikaattorit kertovat lähinnä henkilöstön työsuhteisiin liittyvistä piirteistä ja heidän piirteistään muun muassa iän ja sukupuolen suhteen. Lisäindikaattori antaa mahdollisuuden kuvata kokopäiväi-

sen henkilöstön saamat etuudet verrattuna muuhun henkilöstöön. Henkilöstön ja johdon välistä suhteita kuvaa kaksi indikaattoria, jotka kertovat työehtosopimusten piirissä olevien työntekijöiden osuuden ja vähimmäisirtisanomisajasta. Työterveyden ja -turvallisuuden näkökulmaan liittyy neljä indikaattoria. Pääindikaattorit kuvaavat tapaturmien ja ammattitautien määrää sekä työntekijöiden ja sidosryhmien osallistumista työturvallisuuskoulutukseen. Lisäindikaattoreilla kuvataan henkilöstön osuutta turvallisuutta ja terveyttä ohjaavissa ja valvovissa elimissä sekä ammattiliittojen kanssa tehtyjen sopimusten terveys- ja turvallisuusteemoja. Henkilöstön koulutusta kuvaa kolme indikaattoria, jotka käsittelevät työntekijöiden saaman koulutuksen määrää, kehittämisohjelmia ja kehityskeskusteluja. Monimuotoisuuden ja tasa-vertaisten mahdollisuuksien indikaattorit keskittyvät hallintoelimien kokoonpanon monimuotoisuuteen ja sukupuolten palkkojen väliseen suhteeseen eri henkilöstöryhmissä. (GRI 2010a, 30-31)

4.3.4 Ihmisoikeudet

Ihmisoikeuksia kuvaavia indikaattoreita on yhteensä yhdeksän. Ne on jaoteltu seitsemään eri näkökulmaluokkaan, joten leimaavaa näille indikaattoreille on se, että miltei jokainen indikaattori on yksin näkökulmaluokittelussaan. Ensimmäinen tämän indikaattoriryhmän ohjeiston näkökulma on investointi- ja hankintakäytännöt. Pääindikaattorit kuvaavat ihmisoikeusarvioinnin toteutumista yrityksessä ja sen alihankkijoiden toimissa. Näkökulman lisäindikaattori ottaa huomioon työntekijöiden saaman ihmisoikeuskoulutuksen. Syrjintätapaukset on huomioitu omassa näkökulmassaan asiaan liittyvien toimenpiteiden kanssa. Yhdistymisvapaus ja yhteistoimintaneuvottelut ovat saaneet oman indikaattorinäkökulmansa. Indikaattori ottaa huomioon toiminnot, joissa yhdistymisvapaus ja YT-neuvottelutoimikunnan toiminta ovat uhattuina. Loput näkökulmat käsittelevät lapsityövoiman, pakkotyön, turvallisuuskäytäntöjen ja alkuperäisväestöjen oikeuksien toteutumista. (GRI 2010a, 32)

4.3.5 Yhteiskunta

Yhteiskunnan indikaattorit ottavat huomioon näkökulmina yhteisöt, lahjonnan, julkishallinnon, kilpailun rajoitukset ja määräystenmukaisuuden. Indikaattorit ottavat huomioon yhteisöihin liittyvät toimenpiteet, lahjonnan vastaisen toiminnan, osallistumisen julkishallinnon kehit-

tämiseen ja päättäjien tukemiseen, kilpailun rajoittamiseen liittyvät toimenpiteet ja lakien ja määräysten noudattamatta jättämisestä seuranneet rangaistukset. (GRI 2010a, 34-35)

4.3.6 Tuotevastuu

Tuotevastuun indikaattoreita on myös yhdeksän. Ne jakautuvat asiakkaiden terveyden ja turvallisuuden, tuote- ja palvelutietojen, markkinointiviestinnän, asiakkaiden yksityisyyden suojan ja määräystenmukaisuuden näkökulmiin. Indikaattorit ottavat huomioon esimerkiksi tuotteiden eri elinkaaren vaiheissa tehdyt terveys- ja turvallisuusvaikutusten arvioinnit sekä mahdollisten määräysten rikkomukset, tuote- ja palvelutietojen ilmoittamisen vaatimukset, asiakastyytyväisyyteen liittyvät käytännöt, markkinointiviestinnän normien ja lainsäädännön noudattamisen, asiakkaiden yksityisyyttä loukkaavat rikkomukset sekä yleisesti lakien ja määräysten noudattamatta jättämisen. (GRI 2010a, 35)

5 TOIMIALAKOHTAISTEN TOIMINTAINDIKAATTORIEN ARVIOINTI

G3-ohjeistoon liittyen on julkaistu toimialakohtaisia täydennysohjeistoja. Ohjeistoja on yhteensä 14 eri alalle. Ne antavat lisätietoja ja -mahdollisuuksia sektorikohtaisen raportoinnin avuksi. Ohjeistoissa itsessään on eroja indikaattorieroavaisuuksien lisäksi. Osa indikaattoreista on täysin toimialakohtaisia, osa on yleisohjeiston indikaattorien mukaisia, mutta muokattu. Seuraavassa esitellään toimialakohtaisten ohjeistojen indikaattoreita, jotka eroavat tai ovat lisänä G3-perusohjeistuksen indikaattoreille. Yhteenveto toimialakohtaisista indikaattoreista ja niiden eroavaisuuksista verrattuna G3-yleisohjeistukseen on esitetty toimialakohtaisten ohjeistojen arvioinnin yhteydessä kappaleessa 6.8. Säännöstöllä tarkoitetaan seuraavassa lainsäädäntöä, sekä mahdollisia vapaaehtoisia ja pakollisia alakohtaisia säätelymekanismeja. G3-yleisohjeistukseen viitataan joko G3-yleis- tai -perusohjeistona. Indikaattoristolla tarkoitetaan toimialakohtaista täydennysohjeistoa. Toimintaindikaattorien indikaattorihjeissa annettuja lisätietoja käytetään selventämään muuttunutta indikaattoria, pyrkien antamaan mahdollisimman hyvä yleiskuva indikaattorin sisällöstä ja siihen kohdistuvista muutoksista toimialaan liittyen.

Aluksi esitellään toimialakohtaiset ohjeet, jotka ovat valmistuneet ja käytössä. Pilotit ja luonnokset käsitellään suppeammin niiden jälkeen. Toimialakohtaisten ohjeistojen kehitys yleisesti on esitetty omana käsittelynään kappaleen lopussa.

5.1 Sähkön tuotanto ja jakelu

Huhtikuussa 2009 CERES:n konferenssissa julkaistiin sähkön tuotannon ja jakelun (Electric utility) toimialakohtainen ohjeisto EUSS (GRI 2011b). Esitetään lyhyesti liitteessä 3 ohjeistossa olevat G3-perusohjeistosta eroavat indikaattorit ja niiden ydinsisältö.

Indikaattoriston valmisteluprosessissa on ollut vapaaehtoisesti mukana kansallisia energian tuottajia, pankkilaitoksia, tutkimuslaitoksia ja ammattiliittoja Euroopasta, Aasiasta, Amerikoista, Australiasta ja Afrikasta. Pohjoismaisista energiayhtiöistä mukana on ollut tanskalainen, pääosin valtio-omisteinen DONG Energy. Yhteensä valmistelussa on ollut mukana 37 eri tahoa. Ohjeiston pilottiversiota kehitettiin kesäkuusta 2006 heinäkuuhun 2007. Tammikuussa 2008 ohjeiston kehittämistä jatkettiin ja se saatiin valmiiksi 2009. (GRI 2011b)

Indikaattorien lisäykset ja omat toimialakohtaiset indikaattorit keskittyvät lähinnä sähkön tuotannon ja jakelun toimialalla turvallisuuteen, tuotannon ja jakelun turvaamiseen, asiakkaiden kohteluun ja päästöihin. Energiantuotanto oli vuonna 2002 Suomessa suurin yksittäinen kasvihuonekaasupäästöjen tuottaja noin 35 % osuudellaan kaikista syntyneistä kasvihuonekaasuista (Valtion ympäristöhallinto 2003). Tämä selittää osaltaan päästöihin liittyviä indikaattoripäivityksiä. Indikaattorimuutoksia itsessään ei tullut taloudellisen toiminnan indikaattoreihin, vaikka ensimmäiset neljä EU-indikaattoria linkittyvätkin organisaation talouteen johtamisen ja toiminnanohjauksen kautta.

Energian saanti on tärkeää yhteiskunnan ydintoiminnoille. Täten tuottavalla ja jakelevalla laitoksella on usein yhteiskunnan säätelemällä tavalla toimitettava sähköä asiakkailleen. Suomessa energiantuottajilla on velvollisuus pitää 10 kk:n polttoaineen käyttöä vastaava varmuusvarasto (Huhtinen et al. 1997, 50-51). Jakeluverkkoihin ja työvoiman lakkoihin sekä muihin mahdollisiin tekijöihin liittyvät ongelmat on jaoteltu ohjeistossa eri toimintojen alle. Sähkön tuotannon turvaamiseen liittyviä indikaattoreita ja siinä onnistumisessa mittaavia indikaattoreita on huomattava määrä toimialakohtaisessa ohjeistossa. Suomessa kesällä 2010

riehuneet Asta- ja Veera-myrskyt aiheuttivat huomattavia toimitusongelmia. Astan jäljiltä 40 000 kotitaloutta jäi ilman sähköä Kaakkois-Suomessa (YLE 2010).

Energiantuotannon turvallisuusvaatimukset ja siihen liittyvät indikaattorit selittyvät toimialan riskien punnitsemisella. Vaikka potentiaalisia suuronnettomuuksia yleisesti ottaen tapahtuu huomattavan vähän, on niillä erittäin vakavat seuraukset, jotka voivat koskettaa pahimmillaan toimintamaan pinta-alaa laajempia alueita. Tshernobylin ydinvoimaonnettomuuden laskeuma on tosin esimerkiksi Suomessa vain 1 % vuotuisesta säteilyannoksesta (STUK 2011). Paikallisesti tuhot olivat ja ovat huomattavan paljon pahemmat. Pienempiä onnettomuuksia liittyen esimerkiksi rakentamiseen ja prosessioingelmiin tapahtuu paljon useammin. USA:n Connecticutissa kuoli kaasuvoimalaitoksen räjähdyksessä 12 ihmistä helmikuussa 2010 (Uusi Suomi 2010).

Lisäindikaattoreita yleisohjeistuksen lisäksi on tehty sektorikohtaisesti sähköntuotannolle ja jakelulle yhteensä 30. Tämä on kohtuullisen suuri määrä verrattuna G3-yleisohjeiston 69 indikaattoriin.

5.2 Rahoituspalvelut

Toimialakohtaista pilottiversiota ohjeistosta valmisteltiin maaliskuun 2001 ja marraskuun 2002 välillä. Pilottiversiota valmisteltiin vuoden 2002 GRI-ohjeistoa vastaavaksi. 2003 pilottiversiota täydennettiin ja 2006 siitä muokattiin varsinaista G3-ohjeistoa vastaavaksi. Ohjeisto (FPSS) valmistui lokakuussa 2008. Ohjeistoa oli valmistelemassa 49 finanssialan toimijaa, mukana pankkeja, vakuutusalan toimijoita, kansalaisjärjestöjä ja UNEP:n alainen finanssialoitte UNEPFI. Suomalainen Tapiola-yhtymä oli mukana valmistelussa. (GRI 2011c)

G3-yleisohjeistosta poikkeava indikaattoristo on esitetty tarkemmin liitteessä 4. Yleisohjeistosta poikkeavia indikaattoreita on yhteensä 20, joista neljä on kommentteja tai lisäyksiä yleisohjeiston indikaattoriin. Aihealueeltaan finanssipalveluiden lisäindikaattorit liittyvät tuoteportfolioon johtamisen ja tuotteiden ja palveluiden vaikutusten näkökulmasta, suoritettaviin tarkastuksiin, omistajuuteen, toimintayhteisöön ja tuotteiden ja palveluiden merkintään.

Taloussektorilla liiketoiminta eroaa suuresti tuotantoon keskittyvistä aloista. Indikaattoristo heijastaa tätä eroa, vuorovaikutussuhteet, toiminnan eettisyys ja vaikutusvallan käyttö, palveluiden oikeudenmukaisuus ja saatavuus tulevat ilmi indikaattoreista. Mielenkiintoinen piirre indikaattoristossa on taloudellisen lukutaidon parantaminen (Liite 4, FS 16), joka takaa toisaalta asiakkaalle paremmat mahdollisuudet arvioida hänelle myytäviä palveluita ja tuotteita (esimerkiksi laina) ja toisaalta asettaa rahoituslaitokset tilanteeseen, jossa tiedon tuottamista palveluistaan joutuu lisäämään ja muokkaamaan kasvavan tarpeen mukaan. Epäsymmetrinen tiedon jakautuminen vähenee, jolloin rahoituslaitoksella on aikaisempaa huonompi neuvotte-luasema asiakkaan suhteen. Taloudellinen lukutaito mahdollistaa pitkällä tarkastelulla myös talouden vakautta; Vuonna 2008 alkaneeseen finanssikriisiin vaikutti omalta osaltaan vastuu-ton luotonanto ja -otto. Vakauttava vaikutus on mahdollista toisaalta vain, jos ei kärsitä laaja-alaisesta moraalikadosta, jolloin tiedosta huolimatta toimitaan seurauksista piittaamatta. Täl-löin valvonnan ja ohjeistojen noudattamisen tärkeys korostuu.

5.3 Elintarviketeollisuus

Toimialan ohjeiston valmistelu alkoi 2008, maaliskuussa 2010 julkaistiin viimeinen ja valmis ohjeisto. Mukana valmisteluprosessissa oli yhteensä 19 eri elintarvikealan toimijaa, tutkimus-laitosta, rahoituspalvelun tarjoajaa sekä kansalaisjärjestöä. Osallistuneita tahoja ovat esimer-kiksi Nestlé, New Yorkin yliopisto ja Allianz. (GRI 2011d)

G3-yleisohjeistosta poikkeavien toimintaindikaattorien pääsisältö on esitetty liitteessä 5. Kymmentä indikaattoria on joko kommentoitu tai laajennettu vastaamaan toimialan tarpeita. Toimialalle on myös muodostettu 13 omaa indikaattoriaan, jotka kattavat hankintatoimintaan, työnjohtoon, terveelliseen ja edulliseen ruokaan, asiakkaiden terveyteen ja turvallisuuteen, tuotteiden ja palveluiden merkintään sekä eläinten hyvinvointiin liittyviä asioita.

Elintarvikkeiden käsittelyyn liittyy paljon kulttuuriin ja moraaliin liittyviä kysymyksiä, jotka ovat nähtävissä indikaattoreista. Eläinten kohtelu ja teurastus, ruuan vaikutus kuluttajan hy-vinvointiin, tuotemerkintöjen tulkittavuus ja tuottajan vastuu toiminnan seurauksista niin ym-päristölle kuin sille yhteisölle, jossa se toimii, liittyvät kaikki läheisesti ruuan tuotantoon ja saatavuuteen. Liikakalastus rasittaa vesistöjä, joskus peruuttamattomasti. WWF:n mukaan 24 % kalakannoista on joko ylikalastettuja, romahtaneita tai elpymässä romahduksesta (WWF

2011). Kalan merkitys voi kuitenkin nousta etenkin rannikkoalueilla suureksi tekijäksi kokonaisravinnonsaannille. Kalastuksen rajoittaminen, pyyntikiintiöt sekä kantojen tarkkailu ja tutkiminen ovat käytännössä keinoja, joilla voidaan tukea kalakantojen kestävää käyttöä. Euroopan komissio suositti vuodelle 2010 Itämeren pyyntikiintiötä silakan ja lohen osalta pienennettäväksi noin prosentilla. (Euroopan komissio 2009).

Karjusikoja saa Suomessa kastroida ilman puudutusta. Toimenpide suoritetaan yleensä ns. karjunhajun välttämiseksi valmiissa lihatuotteessa. Maa- ja metsätalousministeriö on vuonna 2003 antanut suosituksen, ettei kudoksia repimällä saa kastroida sikoja, edes alle 7 vuorokauden ikäisenä. Muutenkin kastraation suorittaminen on osoitettu henkilöille, joilla on siihen riittävä pätevyys. Yli 7 vuorokautisen sian kastointi tulisi aina suorittaa puudutuksessa ja eläinlääkärin toimesta. Käytännössä tuottajille puudutettuna kastroiminen on kuitenkin ollut kallista ja täten myös harvinaista. Osassa EU:n jäsenvaltioista kastroinnista on luovuttu tarpeettomana. Eurooppalaiset sianlihan tuottajajärjestöt, lihateollisuus ja eläinsuojelujärjestöt ovat sitoutuneet luopumaan sikojen kirurgisesta kastraatiosta kokonaan vuoteen 2018 mennessä. 2012 lähtien kastraatio toteutetaan kivunlievityksen tai nukutuksen avulla. Suomessa eläinten käsittelystä ja kuljetuksesta on säädetty muun muassa eläinsuojelulaissa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2005, Maa- ja metsätalousministeriö 2003, Euroopan komissio 2011)

Kansanterveyslaitoksen mukaan vuonna 2006 66 % miehistä ja 49 % naisista oli vähintään lievästi ylipainoisia. WHO:n mukaan ylipainon estäminen on yksi maailmanlaajuisista painopisteistä kroonisten sairauksien estämisessä. (KTL 2006)

Elintarvikkeiden terveellisyys ja merkintä on ymmärrettävän suuressa roolissa ylipainon ja terveyden edistämisen suhteen. Tuotteiden merkintä todellisuutta vastaavaksi ei tosin yksin takaa kulutustottumusten muuttumista. Yrityksen toiminnan kannalta on kuitenkin järkevää tuottaa sitä tuotetta, jonka se saa myytyä tehokkaasti.

5.4 Kaivos- ja metalliteollisuus

Toimialan ohjeiston pilottiversiota valmisteltiin vuosien 2003-2005 välillä. Pilottiversio vastasi vuoden 2002 GRI-yleisohjeistoa. 2008 alettiin valmistella uutta versiota ohjeistosta ja se päivitettiin vastaamaan G3-yleisohjeistoa. Valmis toimialakohtainen ohjeisto julkaistiin maa-

liskuussa 2010. Valmistelussa oli mukana 27 eri tahoa, jotka edustivat muun muassa alkuperäisväestöjärjestöjä, sijoitustoimijoita, kansalaisjärjestöjä sekä metalliteollisuuden toimijoita. Mukana olivat esimerkiksi Alcoa, kansainvälinen kemia-, energia-, kaivosalojen työjärjestö sekä WWF. (GRI 2011e)

Toimialakohtaisten toimintaindikaattorien pääsisältö on esitetty liitteessä 6. Omia toimintaindikaattoreita toimialakohtaisessa ohjeistossa on 11 ja kommentoituja G3-ohjeiston indikaattoreita 12. Indikaattoriston kattamia aihepiirejä ovat biodiversiteetti, päästöt, henkilöstön ja johdon väliset suhteet, alkuperäisväestön oikeudet, yhteisö, väestön siirto ja lakkautussuunnitelmat.

Kaivostoiminnalla on paljon vaikutuksia toimintaympäristöönsä, kuten päästöt vesistöön ja maaperään, kaivannaisjätteet, maiseman muutokset, melu, tärinä, pöly, energian kulutus ja uraanikaivosten radioaktiiviset aineet. Vaikutukset syntyvät suurimmaksi osaksi varsinaisen toiminnan seurauksena ja ovat paikallisia, tosin esimerkiksi vaikutukset vesistöissä voivat ilmetä vielä pitkän aikaa toiminnan loppumisen jälkeen. Avolouhoksella on maanalaista kaivosta suuremmat vaikutukset. Kaivosalueella toiminnan seurauksena tapahtuneet muutokset eivät välttämättä palaudu edes vuosikymmenien aikana, avolouhoksella muutokset esimerkiksi maisemaan ovat yleensä pysyviä. (Itä-Suomen yliopisto 2010)

Metallinjalostuksen osuus Suomen kokonaisviennistä on 13 %. Se ja muut energiaintensiiviset alat muodostavat yhdessä noin puolet kokonaisviennistä (Natunen 2008). Energiaintensiivisyys ja ympäristövaikutusten laajuus ovat nähtävissä toimintaindikaattoreista, kuten maankäyttöön liittyvät ongelmat sekä toiminnasta syntyvät omanlaisensa seuraukset toimintaympäristölle. Toiminta vaatii myös paljon maa-alaa paikoista, joilla on huomattavia esiintymiä. Joskus nämä alueet ovat paikallisen väestön ja alkuperäiskansojen omaisuutta ja käytössä. Ihmisten muutattamista tuskin kovin monen muun teollisuudenalan seurauksena tapahtuu.

EITI mainitaan EC 1-indikaattorin lisätietona toimialakohtaisessa ohjeistossa. Se (Extractive Industries Transparency Initiative) on kaivosalan aloite, jonka tarkoituksena on parantaa läpinäkyvyyttä kaivostoimijoiden tekemistä maksuista hallinnolle ja hallintoon liittyville toimijoille. EITI:n tavoitteena on edistää elinoloja toimintamaissa ja vähentää esimerkiksi korrup tiota. (EITI 2011)

5.5 Kansalaisjärjestöt

Kansalaisjärjestöjen perustama niiden toimintaa valvova International Non Governmental Organizations (INGO) Accountability Charter laitto liikkeelle idean kansalaisjärjestöjen omasta toimialakohtaisesta raportointiohjeistosta osana G3-raportointia. Kansalaisjärjestöillä on tarve viestiä omasta toiminnastaan ja vahvistaa luotettavuuttaan. Ohjeiston valmistelu kesti kokonaisuudessaan kaksi vuotta ja valmis versio julkaistiin toukokuussa 2010. Valmistelussa oli mukana 19 eri tahoa, mukaan lukien monia kansalaisjärjestöjä, kuten Amnesty International, Oxfam ja Greenpeace. (GRI 2011f)

Kahdeksan G3-yleisohjeiston toimintaindikaattoria on saanut toimialakohtaisessa ohjeistossa lisäyksiä. Lisäksi toimialalla on määritetty yhdeksän omaa indikaattoria, jotka käsittelevät muun muassa sidosryhmävuorovaikutuksen, palautejärjestelmiä ja valvontaa sekä monimuotoisuutta. Kommentoiduissa indikaattoreissa huomioidaan henkilöstön suhteen vapaaehtoisten toiminta. Kansalaisjärjestöt, vaikka niillä on usein myös palkattua henkilökuntaa, toimivat perinteisesti lujasti nojaten vapaaehtoistoimintaan. Myös toimintaa tukevien lahjoittajien erittely on otettu esille toimialakohtaisessa indikaattoristossa, mikä on ymmärrettävää toiminnan läpinäkyvyyden takaamiseksi.

Suomessa luottamusaseman väärinkäytöstä seurannut Veripalvelun johtajan työsuhteen päättäminen ja hallituksen ero toivat esille myös voittoa tavoittelemattomien järjestöjen toiminnan ongelmallisuutta.

5.6 Pilotti- ja luonnosvaiheessa olevat toimialakohtaiset ohjeistot

Pilotti- ja luonnosvaiheessa oli keväällä 2011 kymmenen eri toimialakohtaista ohjeistoa. Seuraavassa esitellään näiden pilottien kattamat aihepiirit lyhyesti ja esitellään niiden eroavaisuuksia G3-perusohjeistosta.

5.6.1 Tapahtuman järjestäjät

Ohjeiston tekeminen alkoi Itävallan ja Saksan EM-jalkapallokilpailuiden järjestäjien, Lontoon 2012 olympiakilpailuiden järjestäjien ja Kansainvälisen Olympiakomitean yhteistyönä. Mu-

kana prosessissa on ollut 18 eri toimijaa, esimerkiksi Itävallan ja Sveitsin hallitukset, WWF ja Live Earth. Ohjeisto on tällä hetkellä viimeisessä luonnosvaiheessa ja valmiin ohjeiston enustetaan valmistuvan 2011 syksyllä. Luonnoksen toimintaindikaattoriston kommentit liittyvät talouden suhteen syntyneen tuoton suhteen esimerkiksi lahjoitusten ja sakkujen huomioon, järjestyspaikan talouteen ja kestäväällä toiminnalla saavutettuun taloudelliseen hyötyyn. Ympäristön toimintaindikaattorien suhteen ohjeistoluonnos käsittelee muun muassa kierrätystä, uusiutuvan energian käyttöä (jopa tuotantopaikalla tuotettua), yleistä energiatehokkuutta ja päästöjen syntymistä. Työntekijöiden kouluttaminen ja jakautuminen iän ja sukupuolen mukaisesti on otettu indikaattoristossa huomioon. Luonnoksessa on paljon huomioita tuotevastuuseen liittyen, tapahtumiin liittyy paljon erityispiirteitä verrattuna tavanomaisempaan tuotteeseen tai palveluun ja tällä on oma vaikutuksensa myös luonnoksen indikaattoristoon. Toimialan omia indikaattoreita on luonnoksessa 11, jotka kattavat eri aihealueita osallistujien loukkaantumisista osallistujien kuljettamisesta aiheutuviin ympäristövaikutuksiin. Lopullisen toimialakohtaisen ohjeiston valmistuminen on suunnitteilla vuoden 2011 aikana. (GRI 2011g, 11-17, GRI 2011h, 15-60, GRI 2011i, 11-22, GRI 2010b, 10-14, GRI 2011j, 11-57, GRI 2011k)

5.6.2 Julkiset toimijat

Julkisten toimijoiden toimialakohtainen ohjeistopilotti julkaistiin 2005. Se on tehty vastamaan G2-raportointiohjeistoa. Pilotin valmistelussa oli mukana 15 toimijaa, esimerkiksi Euroopan komission alaisia työryhmiä ja eri maiden paikallishallintoja. Ruotsalainen Växjön kaupunki oli ainoa pohjoismaalainen työssä mukana ollut taho. Uutta versiota ohjeistosta on valmisteltu vuodesta 2009 ja yhteenveto muutoksista valmistui 2010. (GRI 2011i)

Toimialakohtaisia indikaattoreita on yhteenvedossa esitetty yhteensä 14. Ne kattavat aihealueeltaan hallinnon toimintaan liittyviä asioita, julkisten toimijoiden kulutusta ja organisaation toimintaa. (Espinach et al. 2010, 10-11)

5.6.3 Tietoliikenne

Tietoliikenteen toimialakohtainen ohjeisto valmistui pilottina heinäkuussa 2003. Se vastaa sisällöltään G2-ohjeistoa. Sitä voi kuitenkin käyttää G3-ohjeistuksen lisänä raportoinnissa. Ohjeiston valmistelu aloitettiin 2002 yhteistyössä ICT-alan kestävyysaloitteen GeSI:n (Global

e-Sustainability Initiative) kanssa. Mukana valmistelussa oli yhteensä 16 eri tahoa, esimerkiksi Deutsche Telecom, Vodafone ja Amnesty International. (GRI 2011m)

Pilotti kattaa yhteensä 7 kommentoitua indikaattoria ja 22 toimialakohtaista indikaattoria, jotka jakautuvat kolmeen aihepiiriin: Saatavuus, tekniset sovellukset ja sisäiset toiminnot. (GRI 2003, 5-12)

5.6.4 Autoala

Ohjeistopilottia alettiin valmistella 2002 toukokuussa. Se valmistui 2004 ja vastaa täten aiempaa G2-ohjeistoa. Pilotin toimialakohtaisia indikaattoreita voi kuitenkin käyttää yhdessä G3-ohjeiston kanssa lisänä. Valmistelussa oli mukana 25 eri organisaatiota ja yritystä. Mukana olivat muun muassa silloin vielä ruotsalainen Volvo, Scania, BMW sekä merkittävä määrä muita autonvalmistajia. Pilotissa on 7 kommentoitua perusindikaattoria ja 10 omaa toimialakohtaista uutta indikaattoria, jotka käsittelevät tuotteiden toimintaa ja organisaation sosiaalista suoriutumista työntekijöiden suhteen. (GRI 2011n, GRI 2004, 13-17)

5.6.5 Logistiikka ja kuljetus

2004 GRI aloitti logistiikan ja kuljetuksen toimialan oman ohjeiston kehittämisen. Pilottiversio valmistui 2006 ja se perustuu G3:a edeltävään G2-yleisohjeistoon. Mukana kehittämisessä oli 19 toimijaa, mukaan lukien esimerkiksi kuljetusyhtiöt UPS ja FedEx. Toimialakohtaisia indikaattoreita pilotti sisältää yhteensä 17. Lisäksi ohjeistossa kommentoidaan yleisohjeiston indikaattoreista 5. Käsitellyt aihepiirit liittyvät osaltaan toiminnan ominaispiirteisiin, esimerkiksi tieliikenteen turvallisuuteen. (GRI 2011o, GRI 2006, 23-28).

5.6.6 Lentokenttäoperaattorit

Lentokenttäoperaattorilla tarkoitetaan tässä lentokentän toiminnasta vastaavaa tahoa. Toimialakohtainen ohjeisto on valmistumassa vuoden 2011 aikana, viimeinen luonnos valmistui elokuussa 2010 ja se oli julkisesti kommentoitavana marraskuuhun asti. Luonnoksessa G3-ohjeiston indikaattoreista lisäkommentteja oli annettu 10 ja lisäksi alakohtaisia indikaattoreita kattaen ympäristöön, esimerkiksi syntyvään meluun ja ympäröivään yhteisöön liittyviä asioi-

ta, kuten lentokenttien tieltä pois muuttavien ihmisten huomioimista. (GRI 2011p, GRI 2010c, 22-68)

5.6.7 Media

Toimialakohtainen ohjeisto on valmistumassa vuoden 2011 loppupuolella. Valmisteluprosessi on edennyt viimeiseen luonnosvaiheeseen. Elokuussa 2010 valmistunut luonnos oli luonnoskierroksista ensimmäinen. Toisen luonnoksen odotettiin valmistuvan tammikuussa 2011. Mukana valmistelussa oli yhteensä 24 eri toimijaa, esimerkiksi Warner Bros. Entertainment Inc. ja BBC. Ensimmäisessä luonnoksessa esitetyt tarkennukset keskittyvät rahoituksen, mainostuksen, työntekijöiden kokemien uhkien ja korruption kytkemisen kuvaamiseen. Suurin osa indikaattoreista on ensiluonnoksessa vielä keskeneräisiä. (GRI 2011q, GRI 2010d, 40-80)

5.6.8 Rakennus- ja kiinteistöala

Toimialakohtaisen ohjeiston viimeinen luonnosversio julkaistiin joulukuussa 2010 ja se oli maaliskuun 2011 loppuun asti kommentoitavana. Ohjeiston odotetaan valmistuvan puolivälissä vuotta 2011. Mukana valmistelussa on ollut 25 toimijaa, joista yhtenä suomalainen Citycon. Ohjeistossa käsiteltäviä ja huomioitavia aihepiirejä ovat tuotteiden ja palveluiden merkinnät, rakentamisen energian ja veden käyttö sekä hiilidioksidipäästöt, saastuneen maan huoltotoimenpiteet, työntekijöiden turvallisuus ja terveys sekä urakoitsijoiden ja aliurakoitsijoiden toiminta. (GRI 2011r)

5.6.9 Öljy ja kaasu

Luonnosversio toimialakohtaisesta ohjeistosta valmistui maaliskuussa 2010. Se oli kommentoitavissa kolmen kuukauden ajan. Viimeisen luonnosversion odotetaan valmistuvan kevään 2011 aikana ja lopullisen, valmiin ohjeiston vuoden 2011 loppupuolella. Mukana valmistelussa on ollut 17 toimijaa, esimerkiksi Petrobras Brasiliasta ja BP Iso-Britanniasta. Toimialakohtaisen ohjeiston käsittelyssä on huomioitu erityisesti esimerkiksi päästöjen, biodiversiteetin, uusiutuvan energian, biopolttoaineiden ja terveysvaikutusten painoarvoa indikaattoristossa. (GRI 2011s)

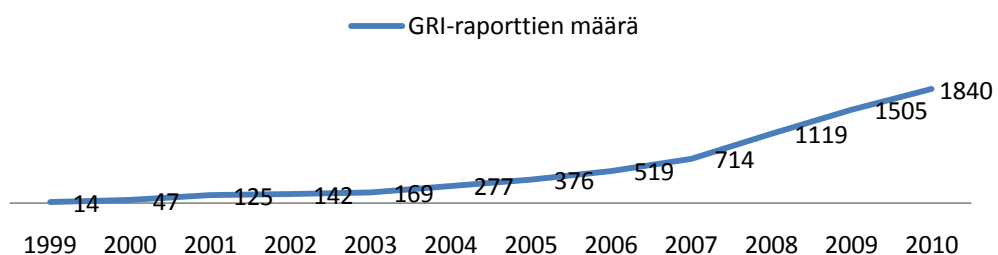
5.6.10 Vaatetus- ja kenkäala

Toimialakohtaisen ohjeiston valmistelu alkoi vuonna 2005. Pilottiversio valmistui ja julkaistiin 2008. Se tehtiin 2006 julkaistua G3-yleisohjeistoa vastaavaksi. Mukana valmisteluprosessissa oli vaatetusalan yrityksiä, tutkimuslaitoksia ja esimerkiksi ILO. Ruotsalainen H&M Hennes & Mauritz AB oli ainoa pohjoismainen toimija mukana valmistelussa. Muita mukana olleita tahoja ovat muun muassa Nike Inc., Wuppertal-instituutti ja Levi Strauss & Co.(GRI 2011t)

6 TOIMIALAKOHTAISTEN OHJEISTOJEN JA YHTEISKUNTA-VASTUULLISUUDEN RAPORTOINNIN KEHITYS

Toimialakohtaisten ohjeistojen synty edellyttää toimialakohtaisen ohjeistuksen tarvetta raportointiin, potentiaalia parantaa toimialan toimijoiden suoriutumista kestävyys suhteen ja potentiaalia kasvulle alan raporttien määrän ja laadun suhteen. Ehtojen täytyessä GRI kokoaa noin 20 hengen työryhmän taustoiltaan erilaisista ihmisistä, jotka edustavat esimerkiksi teollisuuden, hallinnon tai kansalaisjärjestöjen toimijoita. Työryhmän tarkoituksena on saada aikaiseksi luonnos ohjeistosta, jonka jälkeen se julkaistaan kommentoitavaksi. Yhteensä toimialakohtaisen sektorin kehittämiseen kuluu keskimäärin kaksi vuotta. Sen jälkeen ohjeisto tarkastetaan GRI:n eri toimielimissä ja käy joko läpi lisäkehitystä tai julkaistaan. Ohjeistojen päivittäminen on tarpeen noin viiden vuoden välein, jotta raportointi vastaa sille asetettuja tarpeita. (GRI 2011u)

Raportointi on yleisintä aloilla joiden toimintaan liittyvät suuret ympäristövaikutukset (kappale 3: Yhteiskuntavastuun raportointi ja tunnustaminen). GRI-ohjeiston mukaisten raporttien määrä on kasvanut vuodesta 1999 lähtien kiihtyvällä tahdilla. Kasvukäyrä on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1 GRI-raporttien määrä vuosina 1999-2010 (mukaillen GRI 2011v)

Raportoinnin yleistyminen tarkoittaa sen jokapäiväistymistä. Toisaalta yritys voi raportoida kehittääkseen omaa toimintaansa tai vain pysyäkseen vallitsevien kehityssuuntien mukaisessa toiminnassa mukana. Toimialoilla, joilla raportointi on yleistä, kilpailukykyisenä säilyminen voi käytännössä edellyttää vanhoilta toimijoilta raportointiin ryhtymistä, vaikei siihen organisaatio itse näkisi minkäänlaista tarvetta. Toki kilpailijoiltaan voi myös hakea oppia oman toimintansa kehittämiseen, mutta sisäsyntyinen tarve kehittää toimintaa tuottaa yleensä paremman lopputuloksen kuin ulkosyntyinen paine.

Samalla, kun yhteiskuntavastuun raportointi on kasvanut huomattavalla tavalla, muiden yritysten tuottamien raporttien määrä on laskenut terveys-, ympäristö ja turvallisuusraportoinnin suhteen. (Unerman et al. 2007, 150)

Toimialakohtaisia ohjeistoja on keväällä 2011 valmiina viidelle toimialalle. Työssä käsiteltyjen ohjeistojen lisäksi lentokenttäoperaattoreille, rakennus- ja kiinteistöalalle, tapahtumansuunnittelijoille, medialle ja öljyn ja kaasun tuottajille on syntymässä omat ohjeistonsa vuoden 2011 aikana. Ohjeistojen synty kuvastaa usein tarvetta, joten todennäköisesti raporttien määrä ja laatu tulevat kyseisten toimialojen suhteen paranemaan.

Ohjeistojen valmistelussa on mukana kyseisen toimialan toimijoiden lisäksi tutkimuslaitoksia, kansalaisjärjestöjä ja rahoituslaitoksia. Kokonaisuutena prosessi kuvastaa myös yrityksen toimintakenttää. Yrityksen ympäristössä toimivat kilpailijat, hallinto, rahoituslaitokset, asiakkaat ja järjestöt vaikuttavat osaltaan yrityksen toimintaan. Näillä sidosryhmillä on omat odotuksensa yrityksen toiminnasta ja raportointi antaa yritykselle tai organisaatiolle mahdollisuuden viestiä ja vastata sidosryhmien kysymyksiin ennalta määrättyllä, opastetulla tavalla. Toisaalta raportointi antaa mahdollisuuden tutkia oman organisaation toimintaa ja toisaalta se on viestintäkeino. Tämän takia toimialakohtaisten ohjeistojen syntyprosessi, jossa eri sidosryhmät valmistelevat ohjeistoa yhdessä, tuottaa näkemyksen siitä, mistä, miten ja kenelle viestiä. Toisaalta sidosryhmäverkoston yhteistoimintana tuottama ohjeisto voi menettää raportoivan organisaation kannalta juuri ne tekijät, jotka ovat organisaatiolle itselle oman kehittämisen kannalta tärkeimpiä.

Osa esitellyistä toimialakohtaisista ohjeistoista on ollut passiivisessa tilassa jo monen vuoden ajan. Näissä tapauksissa lähtökohtaisena syynä ohjeiston kehittämiseksi nähty potentiaalinen tarve ei ole toteutunut tai ohjeisto ei yksinkertaisesti ole vastannut raportoivien organisaatioiden tarpeita.

6.1 Valmiiden toimialakohtaisten ohjeistojen toimintaindikaattorit verrattuna G3-yleisohjeen toimintaindikaattoreihin

Esitellään aiemman käsittelyn perusteella toimialakohtaisten ohjeistojen eroavaisuutta G3-yleisohjeistosta. Käsittelyssä ovat mukana vain keväällä 2011 valmiit toimialakohtaiset ohjeistot. Viiden valmiin toimialakohtaisen ohjeiston talouden toimintaindikaattorit on esitetty taulukossa 1. G3-yleisohjeistosta poikkeavat on esitetty tummennettuna.

Taulukko 1 Talouden toimintaindikaattorit toimialoittain

G 3	EUSS	FSSS	FPSS	MMSS	NGOSS
EC 1	EC 1	EC 1	EC 1	EC 1	EC 1
EC 2	EC 2	EC 2	EC 2	EC 2	EC 2
EC 3	EC 3	EC 3	EC 3	EC 3	EC 3
EC 4	EC 4	EC 4	EC 4	EC 4	EC 4
EC 5	EC 5	EC 5	EC 5	EC 5	EC 5
EC 6	EC 6	EC 6	EC 6	EC 6	EC 6
EC 7	EC 7	EC 7	EC 7	EC 7	EC 7
EC 8	EC 8	EC 8	EC 8	EC 8	EC 8
EC 9	EC 9	EC 9	EC 9	EC 9	EC 9

Suurin poikkeavuus kohdistuu EC 1-indikaattoriin, joka on jokaisessa valmiissa ohjeistossa alkuperäisestä poikkeava. Indikaattori käsittelee toiminnasta syntynyttä taloudellista lisäarvoa. Kaivos- ja metalliteollisuutta ja kansalaisjärjestöjä lukuun ottamatta lisäyksessä huomio kohdistetaan lisäksi yleishyödyllisten sijoitusten tuottoon. (Liitteet 2, 3, 4, 5, 6 ja 7)

Taulukko2 Ympäristön toimintaindikaattorit toimialoittain

G3	EUSS	FSSS	FPSS	MMSS	NGOSS
EN 1	EN 1	EN 1	EN 1	EN 1	EN 1
EN 2	EN 2	EN 2	EN 2	EN 2	EN 2
EN 3	EN 3	EN 3	EN 3	EN 3	EN 3
EN 4	EN 4	EN 4	EN 4	EN 4	EN 4
EN 5	EN 5	EN 5	EN 5	EN 5	EN 5
EN 6	EN 6	EN 6	EN 6	EN 6	EN 6
EN 7	EN 7	EN 7	EN 7	EN 7	EN 7
EN 8	EN 8	EN 8	EN 8	EN 8	EN 8
EN 9	EN 9	EN 9	EN 9	EN 9	EN 9
EN 10	EN 10	EN 10	EN 10	EN 10	EN 10
EN 11	EN 11	EN 11	EN 11	EN 11	EN 11
EN 12	EN 12	EN 12	EN 12	EN 12	EN 12
EN 13	EN 13	EN 13	EN 13	EN 13	EN 13
EN 14	EN 14	EN 14	EN 14	EN 14	EN 14
EN 15	EN 15	EN 15	EN 15	EN 15	EN 15
EN 16	EN 16	EN 16	EN 16	EN 16	EN 16
EN 17	EN 17	EN 17	EN 17	EN 17	EN 17
EN 18	EN 18	EN 18	EN 18	EN 18	EN 18
EN 19	EN 19	EN 19	EN 19	EN 19	EN 19
EN 20	EN 20	EN 20	EN 20	EN 20	EN 20
EN 21	EN 21	EN 21	EN 21	EN 21	EN 21
EN 22	EN 22	EN 22	EN 22	EN 22	EN 22
EN 23	EN 23	EN 23	EN 23	EN 23	EN 23
EN 24	EN 24	EN 24	EN 24	EN 24	EN 24
EN 25	EN 25	EN 25	EN 25	EN 25	EN 25
EN 26	EN 26	EN 26	EN 26	EN 26	EN 26
EN 27	EN 27	EN 27	EN 27	EN 27	EN 27
EN 28	EN 28	EN 28	EN 28	EN 28	EN 28
EN 29	EN 29	EN 29	EN 29	EN 29	EN 29
EN 30	EN 30	EN 30	EN 30	EN 30	EN 30

G3-yleisohjeistossa on eniten ympäristön toimintaindikaattoreita. Nämä indikaattorit ja niihin kohdistuvat muutokset on esitetty taulukossa 2. Toimialakohtaiset muutokset on esitetty tummennettuina. Eniten muutoksia on raskaammilla toimialoilla; energiantuotannon ja kaivos- ja metalliteollisuuden toimialakohtaisissa ohjeistoissa muutoksia ja kommentteja on moninkertainen määrä verrattuna muihin käsiteltyihin toimialoihin. Kuten kappaleessa 3 todettiin, toimialan toiminnan suuret ympäristövaikutukset johtavat yleensä suureen raportointiosuuteen. Energiantuotannolla ja kaivos- ja metalliteollisuudella on ollut perinteisesti suuret vaikutukset toimintaympäristöönsä, joten näiden alojen raportointiosuuksien lisäksi voi pää-

tyä samaan johtopäätökseen indikaattoriston erikoistamiseen johtavasta kehityksestä. Raportoinnin apuna käytettävä indikaattori vastaa raportoivan tahon tarvetta ja toimintaa.

Henkilöstökäytäntöihin ja työoloihin liittyvät toimintaindikaattorit on esitetty taulukossa 3 toimialoittain. G3-yleisohjeistosta eroavat indikaattorit on esitetty tummennettuna.

Taulukko 3 Henkilöstökäytäntöjen ja työolojen toimintaindikaattorit toimialoittain

G3	EUSS	FSSS	FPSS	MMSS	NGOSS
LA 1	LA 1	LA 1	LA 1	LA 1	LA 1
LA 2	LA 2	LA 2	LA 2	LA 2	LA 2
LA 3	LA 3	LA 3	LA 3	LA 3	LA 3
LA 4	LA 4	LA 4	LA 4	LA 4	LA 4
LA 5	LA 5	LA 5	LA 5	LA 5	LA 5
LA 6	LA 6	LA 6	LA 6	LA 6	LA 6
LA 7	LA 7	LA 7	LA 7	LA 7	LA 7
LA 8	LA 8	LA 8	LA 8	LA 8	LA 8
LA 9	LA 9	LA 9	LA 9	LA 9	LA 9
LA 10	LA 10	LA 10	LA 10	LA 10	LA 10
LA 11	LA 11	LA 11	LA 11	LA 11	LA 11
LA 12	LA 12	LA 12	LA 12	LA 12	LA 12
LA 13	LA 13	LA 13	LA 13	LA 13	LA 13
LA 14	LA 14	LA 14	LA 14	LA 14	LA 14

Työvoimaan liittyviin indikaattoreihin eniten muutoksia on kansalaisjärjestöjen toimialakohteisessa ohjeessa. Muuten muutokset ovat vähäisiä.

Ihmisoikeuksiin, yhteiskuntaan ja tuotevastuuseen liittyvät toimintaindikaattorit on esitetty taulukoissa 4, 5 ja 6. G3-yleisohjeistosta poikkeavat indikaattorit on esitetty tummennettuina. Eniten muutoksia on tuotevastuun indikaattoreissa, mikä selittyy suurimmaksi osaksi ruuan käsittelyn suuresta vaikutuksesta.

Taulukko 4 Ihmisoikeuksien toimintaindikaattorit toimialoittain

G3	EUSS	FSSS	FPSS	MMSS	NGOSS
HR 1	HR 1	HR 1	HR 1	HR 1	HR 1
HR 2	HR 2	HR 2	HR 2	HR 2	HR 2
HR 3	HR 3	HR 3	HR 3	HR 3	HR 3
HR 4	HR 4	HR 4	HR 4	HR 4	HR 4
HR 5	HR 5	HR 5	HR 5	HR 5	HR 5
HR 6	HR 6	HR 6	HR 6	HR 6	HR 6
HR 7	HR 7	HR 7	HR 7	HR 7	HR 7
HR 8	HR 8	HR 8	HR 8	HR 8	HR 8
HR 9	HR 9	HR 9	HR 9	HR 9	HR 9

Taulukko 5 Yhteiskuntaan liittyvät toimintaindikaattorit toimialoittain

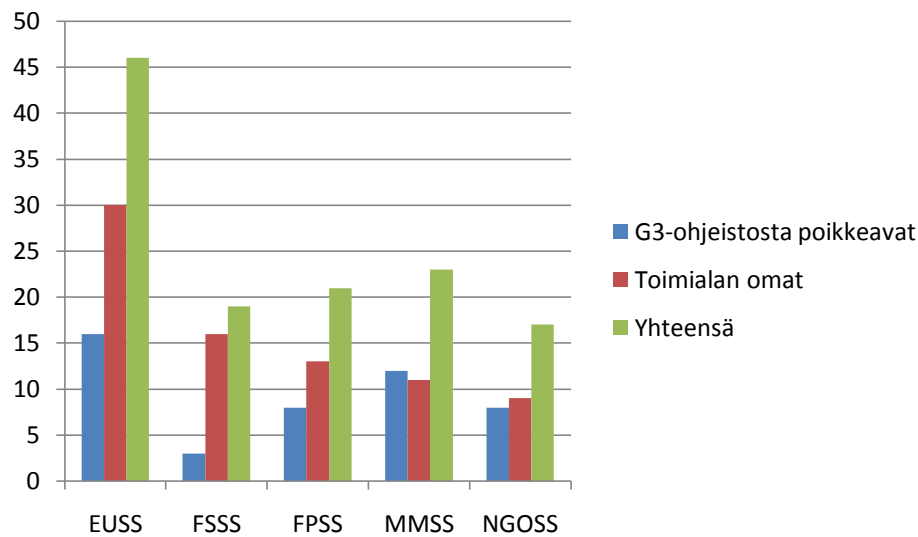
SO 1	SO 1	SO 1	SO 1	SO 1	SO 1
SO 2	SO 2	SO 2	SO 2	SO 2	SO 2
SO 3	SO 3	SO 3	SO 3	SO 3	SO 3
SO 4	SO 4	SO 4	SO 4	SO 4	SO 4
SO 5	SO 5	SO 5	SO 5	SO 5	SO 5
SO 6	SO 6	SO 6	SO 6	SO 6	SO 6
SO 7	SO 7	SO 7	SO 7	SO 7	SO 7
SO 8	SO 8	SO 8	SO 8	SO 8	SO 8

Taulukko 6 Tuotevastuuseen liittyvät indikaattorit toimialoittain

PR 1	PR 1	PR 1	PR 1	PR 1	PR 1
PR 2	PR 2	PR 2	PR 2	PR 2	PR 2
PR 3	PR 3	PR 3	PR 3	PR 3	PR 3
PR 4	PR 4	PR 4	PR 4	PR 4	PR 4
PR 5	PR 5	PR 5	PR 5	PR 5	PR 5
PR 6	PR 6	PR 6	PR 6	PR 6	PR 6
PR 7	PR 7	PR 7	PR 7	PR 7	PR 7
PR 8	PR 8	PR 8	PR 8	PR 8	PR 8
PR 9	PR 9	PR 9	PR 9	PR 9	PR 9

Toimialakohtaisten ohjeistojen toimialakohtaiset indikaattorit on esitetty liitteessä 8. Kaikki esitetyt indikaattorit ovat käytännössä toimialalle kehitettyjä omia indikaattoreitaan, joita hyödynnetään raportoinnissa yleisohjeiston ja kommentoitujen toimintaindikaattorien lisäksi. Eniten toimialakohtaisia indikaattoreita on sähköntuotannon ja -jakelun toimialakohtaisessa ohjeistossa; niitä noin kaksinkertainen määrä verrattuna seuraavaksi suurimpaan indikaattori-joukkoon.

Eri toimialakohtaisten ohjeistojen vertailu keskenään toimintaindikaattorien muutoksista ja kokonaan omista indikaattoreista on esitetty kuvassa 2. Sähköntuotannon ja -jakelun toimialakohtainen ohjeisto eroaa huomattavasti G3-ohjeistosta. Kun G3-yleisohjeistossa on 69 indikaattoria, on yhteenlaskettu muutosten määrä toimialakohtaiselle ohjeistolle noin 65 %, jolloin yleisohjeiston voi päätellä vastaavan melko huonosti toimialan raportointitarpeisiin. Toisaalta tämä tarkoittaa sitä, että toimialakohtaiselle ohjeistolle on todennäköisesti aito tarve.

Kuva 2 Toimialakohtaisten ohjeistojen indikaattorien suhde

Muiden toimialojen keskimääräinen muutosten ja omien indikaattorien määrä on yhteensä noin 20. Indikaattorien tarkastelussa ei ole eroteltu pääindikaattorien ja lisäindikaattorien eroavaisuutta toisistaan. Tarkastelun lopputulosten toimialakohtaisten ohjeistojen edustavuuden ja toimialan vastaavuuden kannalta tällä tuskin on merkittävää vaikutusta.

Toimialakohtaisten ohjeistojen indikaattorit heijastavat aina raportoitavaa toimialaa. Tämä voi hankaloittaa organisaatioiden vertailtavuutta muiden kuin muuttumattomien perusindikaattorien välillä yli toimialarajojen. Toimialan sisällä tämä toisaalta mahdollistaa perusteellisemmän tutkinnan ja tulkinnan. Vertailtaessa eri raportteja keskenään, tulee raportointitason lisäksi huomioida siinä mahdollisesti käytetty toimialakohtainen ohjeisto ja sen vaikutus.

6.2 Toimialakohtaisten ohjeiden suhde yhteiskuntavastuun kehitykseen

Kokonaisuudessaan ohjeistot ja indikaattorit ovat riippuvaisia yhteiskuntavastuullisuuden ja tai kestävän kehityksen kehityksestä ja täten lopulta taloudellisesta tilanteesta ja muusta yhteiskunnallisesta vaikutuksesta. Yleensäkin yhteiskuntavastuun kehitys seuraa yhteiskunnan kehitystä, talouden taantuessa kehitys hidastuu ja suuronnettomuudet, kuten Exxon Valdez-öljytankkerin onnettomuus kasvattavat kiinnostusta ja nopeuttavat kehitystä (Unerman et al. 2007, 60).

Yhteiskuntavastuun painopiste on siirtynyt 1970-luvulta sosiaalisesta vastuusta taloudellisen vastuun ja työläisten oikeuksien kautta 1990-luvulla ympäristöasioihin. Ympäristöasioiden

painottamisesta on sittemmin siirrytty kestävyiden ja sen raportoinnin painopisteeseen (Unerman et al 2007,60-62). Kestävyiden raportoinnista on menty askel eteenpäin toimialakohtaiseen raportointiin, toisaalta tämän kehityksen voi nähdä myös paluuna kohti toimialan sisäistä toimintaa, joka vähitellen eriytyy irti yleisestä kestävyiden raportoinnista ja kehityksestä. Toimialakohtaisten ohjeistojen indikaattoreista on nähtävissä toimialaan ja yleiseen kehitykseen liittyviä ominaisuuksia, tosin indikaattoritasolla tarkasteltaessa yhtä indikaattoria kerrallaan, voi tällainen kehitys jäädä helposti huomaamatta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Yhteiskuntavastuun raportointi seuraa yhteiskunnan kehitystä, toimialojen kehitystä ja taloudellista tilannetta. Yritys voi hyödyntää sitä oman toimintansa parantamiseen ja siitä viestimiseen sidosryhmilleen. Raportointi on näin aina jossain määrin kompromissi. Yrityksen toiminnan osana sitä voi käyttää myös erottuakseen muista toimijoista. Tosin raportoinnin yleistyessä erilaistava vaikutus pienenee. Jos yhteiskuntavastuullisuuden raportointi jossain vaiheessa muuttuu lakisääteiseksi, asettaa se raportointitavasta riippuen yritykset enemmän tai vähemmän keskenään vertailtavaan asemaan. Jo nyt toimialojen väliset vertailut voivat olla hankalia, tosin täysin erilaisia liiketoimia on hankala verrata keskenään muutenkin. Toiset vaativat enemmän pääomaa, toisista aiheutuu näkyvimpiä seurauksia ympäristölle, työntekijöille ja toiminnan kattamalle alueelle. Raportoinnin todellista vaikutusta yrityksen toiminnalle on vaikea arvioida, eikä se voi yksin ratkaista kestävyiden ongelmaa eri toimialoilla. Teknisten sovellusten puolella on jo laajalti omaksuttu ns. Best Available Technology (BAT) -ajattelu. Jos parhaan mahdollisen tekniikan mukaan toteutettavat sovellukset ovat mahdollisia, miksei kestävyiden kannalta parhaan mahdollisen ajattelumallin omaksuminen olisi?

GRI:n G3-yleisohjeistuksen indikaattorit heijastavat yhteiskuntavastuun kehitystä ja käsityksiä. Kun ihmiskunta on edennyt tuotantomalleissa keskiajalta teollistumisen kautta nyky aikaan, ovat aatteet seuranneet perässä. Ympäristö- ja sosiaaliset asiat nousevat yleensä tietoisuuteen, kun niissä esiintyy ongelmia. Niin kauan, kun asiaa ei nähdä ongelmana, ei sille yleensä tehdäkään mitään. Kestävyiden määritelmä on kohta neljännesvuosisadan ikäinen, mutta siihen on vieläkin totutteleminen. Asiat, jotka indikaattoristossa ovat esillä, ovat muotoutuneet yhteiskuntavastuullisen ajattelun kehityskulun myötä, eikä niitä voi irrottaa tästä

kehityksestä. Jos tarkastellaan esimerkiksi työntekijöiden oikeuksia indikaattoriston valossa pystymättä ymmärtämään mitä itse oikeudet ovat ja miten ne ovat syntyneet, jää toimijalle hyvin vähän syitä kunnioittaa tai ymmärtää indikaattorien sisältöä.

Niin kuin G3-yleisohjeiston indikaattorit heijastavat yhteiskunnallista kehitystä, heijastavat toimialakohtaiset ohjeistot kunkin toimialan kehitystä ja nykytilaa. Kukin toimiala on kehittynyt ja eriytynyt pitkän ajan kuluessa ja tarvitsee toiminnastaan kertoakseen sille sopivan viitekehyksen. Jotta toimialan sisällä voitaisiin ymmärtää toisia toimijoita, tarvitaan yhteinen kieli. Tähän toimialakohtaiset ohjeistot soveltuvatkin hyvin, ne mahdollistavat myös oppimisen yli organisaatorajojen. Joillakin aloilla omille ohjeistoille on olemassa selkeä tarve; G3-yleisohjeisto tai muiden organisaatioiden raportointimallit eivät joko sovi organisaatioille tai ne eivät pysty hyödyntämään niitä kunnolla. Toisilla aloilla taas kehitys on pysähtynyt ja ohjeistolle ei ole selkeätä roolia tai tarvetta.

Raportoinnin määrä vastaa yleensä toiminnasta aiheutuvia seurauksia. Tästä johtuen näkyväällä tavalla esimerkiksi ympäristövaikutuksia aiheuttavat organisaatiot raportoivat toisia organisaatioita enemmän. Mitä enemmän toimialalla on sille ominaisia seuraamuksia, sitä suurempi tarve sillä on myös omaan ohjeistoonsa ja vastuullisesta toiminnasta viestimiseen.

Toimialakohtaiset ohjeistot mahdollistavat kattavamman raportoinnin moninaiselle toiminnalle. Toisaalta tämä antaa mahdollisuuksia katsoa omaa organisaatiota tarkemmin, mutta toisaalta asettaa myös eri organisaatioiden vertailun yli toimialarajojen uuteen tilanteeseen. Voiko ja kannattaako kaikkia organisaatioita arvioida ja vertailla samoilla perusteilla? Onko se ylipäättään mahdollista? Vai onko parempi kehittää toimialakohtaista raportointia omina kehityssuuntinaan ja vähentää toisaalta vertailtavuutta. Tarvitaanko ylipäänsä yhteistä pohjaa ja kuinka laaja sen tulisi olla, jotta se palvelisi kaikkia toimialoja? Paraskin ohjeisto on aina kompromissi.

Tulevaisuuden ongelmat tuskin ratkeavat raportoinnilla, toimialakohtaisista indikaattoristoista huolimatta. Se on hyvä työväline yrityksen sisäisen toiminnan kehittämiseen, mutta ei sillä maailmaa paranneta. Vaikka raportointi olisi pakollista, se ei välttämättä johda minkäänlaiseen huomattavaan kestävyuden kannalta parempaan kehitykseen organisaation sisällä. Vapaaehtoisuus toisaalta kannustaa raportoimaan, toisaalta pitää sen myös sopivalla etäisyydellä organisaation syvimmistä kehitysimpulsseista. Raportointi, suoritettiin se sitten GRI:n ohjeis-

ton mukaan tai ei, palvelee ja kehittyy niin kauan, kun siitä on organisaatiolle joko hyötyä tai ei ainakaan haittaa. Jos suhde kääntyy toisin päin, tuskin raportointi on se, joka ilman mitään pakollisuutta saa organisaation sisällä suurta merkitystä tai merkittävää muutosta aikaan.

Taloudellinen hyöty on lopulta avain yrityksen kestäväan toimintaan. Raportoinnin tukiessa tätä tavoitetta, myös pitkällä aikavälillä, voi lopputuloksena olla tehokkaammin ja kestävämmiin toimiva organisaatio. Hyvinvoiva työvoima, tehokkaasti ja korruptoitumatta toimiva organisaatio, ympäristön kannalta kestävä toiminta ja ympäröivän yhteisön huomiointi voivat olla avainasemassa organisaation kilpailukyvyn suhteen, jos toiminta on edes vuosikymmeniä kattavaa.

Jotta raportoinnilla ja kestäväällä toiminnalla on mitään merkitystä, tarkoittaa se sitä, että myös niiden, jotka antavat organisaatiolle sen toiminnan edellytykset, täytyy pitää näitä itselleen tärkeänä. Pääomaa ja tuloja organisaatiot saavat sijoituksina tai toimintansa tuottoina. Jos kestävyys ja siitä annettu raportointi vaikuttavat tulojen saamiseen ja tätä kautta kannattavuuteen, voi raportoinnin merkitys kasvaa. Taloudellisia resursseja hallitsevalla on mahdollisuus ohjata organisaation mielenkiintoa.

Raportointi itsessään ei välttämättä kerro kaikkea organisaation yhteiskuntavastuullisuudesta, mutta se antaa mahdollisuuden keskustella asiasta niin, että osapuolet ymmärtävät toisiaan. Toimialakohtaisilla ohjeistoilla on merkitystä siihen, miten hyvin oman toimialan sisäinen ja ulkoinen viestintä onnistuu.

Yhteiskuntavastuullisuus on pitkän yhteiskunnallisen kehityksen lopputulos. Sen raportointi on kokonaisuus, joka kattaa kestävyuden, ympäristön, sosiaalisten asioiden ja talouden aihepiirit. Raportointiin on erilaisia työkaluja, joilla organisaatio voi viestiä ympäristölleen omasta toiminnastaan ja tutkia oman toimintansa mahdollista parantamista.

Global Reporting Initiatiiven raportointiohjeisto kokoaa yhteen eri yhteiskuntavastuullisuuden raportoinnin osa-alueita. Näitä kuvaavat toimintaindikaattorit, joiden taustalla on nähtävissä yleinen yhteiskunnallinen kehitys. Indikaattoristo on työkalu, jonka avulla toiminnasta voi tunnistaa ne asiat, joista raportoidaan. Toimialakohtaisia ohjeistoja omine indikaattoreineen on voi käyttää tarkempaan ja kattavampaan tarkasteluun toimialan sisällä. Toisaalta tämä vaa-

tii raportointia ylläpitävältä organisaatiolta toimia, jotta indikaattoristo vastaa toimialan tarpeita. Toimialakohtaisista indikaattoreista on nähtävissä kunkin alan yleinen kehitys ja ajan-kohtaiset ongelmat ja asiat. Toimialat ja niiden tarpeet raportoinnin suhteen voivat olla keskenään hyvin erilaisia. Osa toimialoista tarvitsee paljon muutoksia pystyäkseen kertomaan omasta toiminnastaan, osa pystyy toimimaan yleisohjeiston perusteella.

Kestävästä toiminnasta ja yhteiskuntavastuullisuudesta raportointi ei itsessään ole ratkaisu, jolla taataan yleinen kestävä toiminta. Se antaa mahdollisuuden vertailla eri toimijoita keskenään ja antaa työkaluja toimialojen sisäiselle ja rajat ylittävälle keskustelulle.

LÄHTEET

AccountAbility 2010. The AA100 Standards.[Account Abilityn www-sivuilla]. Päivitetty 2010. [viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: <http://www.accountability.org/standards/index.html>

Det Norske Veritas 2010. SA8000.[DNV:n www-sivuilla].Päivitetty 2010.[viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: http://www.dnv.fi/palvelut/arvioinnit/yritysvastuu/palvelut_ratkaisut/sosiaalinen_vastuu/SA8000/

Dow Jones Indexes 2011. Dow Jones Sustainability Indexes.[Dow Jones Indexes - a CME Group company www-sivuilla] Päivitetty 2011.[viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: <http://www.djindexes.com/sustainability/>

EITI 2011. EITI Fact Sheet. [EITI:n www-sivuilla]. 30.3.2011.[viitattu 4.4.2011]. Saatavilla: http://eiti.org/files/English_EITI_Factsheet_30_03_11.pdf

Espinach Tort Laura, Fleur Maaike, Wallace Mike, Sauren Tuuli 2010. GRI Reporting in Government Agencies. [GRI:n www-sivuilla] 2010.[viitattu 4.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/B7462AEC-0B4C-40BE-8AD3-9A2C63443121/3861/GRIReportinginGovernmentAgencies1.pdf>. ISBN: : 978-90-8866-033-7. 14 sivua.

Euroopan komissio 2002. Komission tiedonanto: Yritysten sosiaalinen vastuu: elinkeinoelämän panos kestäväan kehitykseen. 2.7.2002. [viitattu 10.1.2011]Saatavilla: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=fi&type_doc=COMfinal&an_doc=2002&nu_doc=347

Euroopan työterveys- ja turvallisuusvirasto 2008.Yrityksen yhteiskuntavastuu: johdanto. [Euroopan työterveys- ja turvallisuusviraston www-sivuilla]. 2008. [viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: http://osha.europa.eu/fi/topics/business-old/csr/index_html

Euroopan unionin neuvosto 2005. 2005/600/EY: Neuvoston päätös, tehty 12 päivänä heinäkuuta 2005, jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkojen suuntaviivoista. 12.7.2005.[viitattu 10.1.2011].Saatavilla: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&type_doc=Decision&an_doc=2005&nu_doc=600&lg=fi

Euroopan yhteisöjen komissio 2006. Kasvua ja työllisyyttä edistävän kumppanuuden toteuttaminen: Euroopasta esikuva yritysten yhteiskuntavastuun alalla. 22.3.2006. [viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: EUR-Lex: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=fi&type_doc=COMfinal&an_doc=2006&nu_doc=136

Euroopan yhteisöjen komissio 2011. European Declaration on alternatives to surgical castration of pigs.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/farm/docs/castration_pigs_declaration_en.pdf

European Comission 2011.Employment Guidelines. [Euroopan komission www-sivuilla].

Päivitetty 4.3.2011.[viitattu 12.3.2011]. Saatavilla:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=108&langId=en>

EYVL 2009/38/EY. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta tai työntekijöiden tiedottamis- ja kuulemismenettelyn käyttöönottamisesta yhteisönlaajuisissa yrityksissä tai yritysryhmissä.

FTSE 2010.Indices. [FTSE:n www-sivuilla].Päivitetty 2010. [viitattu 28.2.2011]. Saatavilla:
<http://www.ftse.com/Indices/index.jsp>

GRI 2003. GRI Telecommunications Sector Supplement.11.7.2003. [viitattu 24.3.2011].Saatavilla: http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/7276597E-65A1-47F3-A5B3-3BEB745A8B34/0/SS_Telecommunications_ENG.pdf

GRI 2004 GRI Automotive Sector Supplement, pilot version 1.0. 2004. [viitattu 24.3.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/70611BE2-F097-4550-AEC7-D93B1A858D49/0/AutomotiveSectorSupplementPilot.pdf>

GRI 2006 GRI Logistics and Transportation Sector Supplement, pilot version 1.0.Toukokuu 2006. [viitattu 24.3.2011]. Saatavissa:
http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/541615B9-9392-448F-AD2A-53C38F2524DF/0/SS_LogisticsTransportation_ENG.pdf

GRI 2008. Sustainability Reporting Guidelines & Financial Services Sector Supplement. 2009. [viitattu 4.4.2011]. Saatavilla:
<http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/54B51A96-FDD0-4E5C-9F13-FDC8C48AA209/4683/ReportingGuidelinesFinancialServicesSectorSuppleme.pdf>

GRI 2009. Sustainability Reporting Guidelines & Electric Utility Sector Supplement. 2009. [viitattu 4.4.2011].Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/2B316BC6-A5EC-49E3-B8BA-58B2EBA02D3C/2823/ReportingGuidelinesandEUSS.pdf>

GRI 2010a. Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto. 10.5.2010.[viitattu 24.3.2011]. Saatavilla: http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/DB6C9DEA-E315-4466-9CDD-2946E717A3D9/4239/G3_Guidelines_FIN_Update_200510.pdf

GRI 2010b. Sustainability Reporting Guidelines & Event Organizers Sector Supplement, Final Draft, Document 2/6: Economic Section. 16.2.2010. [Viitattu 24.3.2011]. Saatavilla:
http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/DF903BBA-06D9-4008-8686-0306E6BA34F0/5651/2EconomicSectionEOSSPCP_distributed1.pdf

GRI 2010c. Sustainability Reporting Guidelines & Airport Operators Sector Supplement - Draft output from the AOSS Working Group. 28.6.2010.[viitattu 3.4.2011]. Saatavilla:
http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/F565E368-A897-4941-8DA1-B847D12EBFE1/5467/AOSS_Draft_PublicCommentPeriod3.pdf

GRI 2010d. Sustainability Reporting Guidelines & Media Sector Supplement - Draft output from the MSS Working Group.16.7.2010. [viitattu 3.4.2011]. Saatavilla:
<http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/D181D22C-24E7-4873-905D-45A8FBEC1EDE/4641/GRIMediaSectorSupplementFirstDraftforPublicSurvey.pdf>

GRI 2010e. Reporting Guidelines & Mining and Metals Sector Supplement. Toukokuu 2010. [viitattu 4.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/E75BAED5-F176-477E-A78E-DC2E434E1FB2/4162/MMSSFINAL115NEW.pdf>

GRI 2010f. Reporting Guidelines & Mining and NGO Sector Supplement Toukokuu 2010. [viitattu 4.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/19B9E00D-299D-4F3C-A5A7-6B9650EDC532/4263/ReportingGuidelinesNGOSectorSupplement1.pdf>

GRI 2011a. The G3.1 Guidelines. [GRI:n www-sivuilla]. Päivitetty 5.4.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/G31Guidelines/>

GRI 2011b. Electric Utility. [GRI:n www-sivuilla]. Päivitetty 5.4.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/ElectricUtilities/>

GRI 2011c. Financial Services. [GRI:n www-sivuilla]. Päivitetty 5.4.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/FinancialServices/>

GRI 2011d. Food Processing. [GRI:n www-sivuilla]. Päivitetty 5.4.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/FoodProcessing/>

GRI 2011e. Mining and metals. [GRI:n www-sivuilla]. Päivitetty 5.4.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/MiningAndMetals/>

GRI 2011f. NGO. [GRI:n www-sivuilla]. Päivitetty 5.4.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/NGO/>

GRI 2011g Sustainability Reporting Guidelines & Event Organizers Sector Supplement - Final Draft Event Organizers - Document 4/6: Labor and Human Rights Section. 16.2.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/DF903BBA-06D9-4008-8686-0306E6BA34F0/5661/LaborSectionandHumanRightsSectionEOSSPCPdistributed.pdf>

GRI 2011h. Sustainability Reporting Guidelines & Event Organizers Sector Supplement - Final Draft Event Organizers - Document 5/6: Society and Product Responsibility Section. 16.2.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/DF903BBA-06D9-4008-8686-0306E6BA34F0/5773/SocietyandPRoriginal_distributed1.pdf

GRI 2011i. Sustainability Reporting Guidelines & Event Organizers Sector Supplement - Final Draft Event Organizers - Document 6/6: Sourcing and Legacy Section. 16.2.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/DF903BBA-06D9-4008-8686-0306E6BA34F0/5665/6SourcingSectionandLegacySection_distributed1.pdf

GRI 2011j. Sustainability Reporting Guidelines & Event Organizers Sector Supplement -

Final Draft Event Organizers - Document 3/6: Environmental Section. 16.2.2011.[viitattu 9.4.2011] Saatavissa: http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/DF903BBA-06D9-4008-8686-0306E6BA34F0/5662/3EnvironmentalSectionEOSSPCP_distributed1.pdf

GRI 2011k. Event Organizers. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/Events/>

GRI 2011l.Public Agency. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/PublicAgency/>

GRI 2011m.Telecommunications. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/Telecommunications/>

GRI 2011n.Automotive. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/Automotive/>

GRI 2011o. Logistics and Transportation. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/LogisticsAndTransportation/>

GRI 2011p.Airport Operators [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla:

<http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/Airports/>

GRI 2011q. Media. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/Media/>

GRI 2011r. Construction and Real Estate. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/ConstructionandRealEstate/>

GRI 2011s. Oil and Gas. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/OilAndGas/>

GRI 2011t. Apparel and Footwear. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/ApparelFootwear/>

GRI 2011u.About Sector Supplements. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 5.4.2011.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/AboutSectorSupplements/AboutSectorSupplements.htm>

GRI 2011v.GRI reports list. [GRI:n www-sivuilla].Päivitetty 6.4.2011.[viitattu 9.4.2011].

Saatavilla: <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/9457F6CA-2123-407D-A10A-C3A9E2929782/0/GRIReportsList19992011.xls>

Huhtinen Markku, Kettunen Arto, Nurminen Pasi, Pakkanen Heikki. 1997. Höyrykattilateknikka. 2. painos. Helsinki: Oy Edita Ab. 316 sivua. ISBN 951-37-1327-X

ICC 2010. ICC Business Charter. [ICC:n www-sivuilla]. Päivitetty 2010. [viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: <http://www.icc.fi/peruskirja.asp>.

Immonen 2004. Vastuullisen yritystoiminnan edistämistä koskevat kauppa- ja teollisuusministeriön linjaukset. 11.2.2004. [viitattu 23.3.2011]. Saatavilla: www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=16568&lan=fi

International Labour Organization 1974. Text of the Constitution. [ILO:n www-sivuilla]. 1974. [viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: <http://www.ilo.org/ilolex/english/iloconst.htm>.
International Labour Organization 2010a. The World Commission: Origins and Working Methods. Päivitetty 2010. [viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: <http://www.ilo.org/fairglobalization/origins/lang--en/index.htm>.

International Labour Organization 2010b. ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up. [ILO:n www-sivuilla]. 15.6.2010. [viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: <http://www.ilo.org/declaration/thedeclaration/textdeclaration/lang--en/index.htm>.

International Labour Office Geneva 2007 International Labour Conference, 96th Session, 2007 – Report VI – The promotion of sustainable enterprises. [ILO:n www-sivuilla]. 2007. [viitattu 10.1.2011]. Saatavilla: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_093969.pdf.

International Organization for Standardization 2011. ISO 26000 - Social responsibility. International Organization for Standardization - International Standards for Business, Government and Society. [ISO:n www-sivuilla.]. Päivitetty 2011. [Viitattu: 28.2.2011]. Saatavilla: http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/management_and_leadership_standards/social_responsibility/sr_discovering_iso26000.htm.

Itä-Suomen yliopisto 2010. Kaivostutkimus – ympäristövaikutukset. [Itä-Suomen yliopiston www-sivuilla]. Päivitetty 2010. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: <http://www.uef.fi/kaivostutkimus/ymparistovaikutukset>

Kansainvälisen sijoitustoiminnan ja monikansallisten yritysten neuvottelukunta 2001. OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille (Vuoden 2000 tarkistus). [Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivuilla]. 24.9.2001. [viitattu 28.2.2011] Saatavissa: www.tem.fi/files/22624/OECD_toimintaohje.pdf

Kivistö, Jari. 2002. YK:n ensimmäisestä ympäristökokouksesta 30 vuotta -Tukholma herätti toiveita. 7.6.2002. [viitattu 22. 11 2010]. Saatavissa: <http://global.finland.fi/public/?contentid=45507&contentlan=1&culture=fi-fi>

KPMG & University of Amsterdam 2005. KPMG International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2005. Kesäkuu 2005. [viitattu 28.2.2011]. Saatavilla:

http://www.kpmg.com.au/Portals/0/KPMG%20Survey%202005_3.pdf.
ISBN 90-5522-031-0.48 sivua.

KTL 2006. Liikakilot kasvavana haasteena.[KTL:n www-sivuilla].Päivitetty 21.4.2006.[viitattu 9.4.2011]. Saatavilla:
http://www.ktl.fi/portal/suomi/tietoa_terveydesta/elintavat/ravitsemus/ravitsemus_ja_terveys/painonhallinta/liikakilot_kasvavana_haasteena/

Kujala Johanna, Kuvaja Sari 2002. Välittävä johtaminen – sidosryhmät eettisen liiketoiminnan kirittäjinä. Jyväskylä, Talentum 2002. ISBN 952-14-609-7.212 sivua.

Maa- ja metsätalousministeriö 2003.Tavoitteena terve ja hyvinvoiva sika. [Maa- ja metsätalousministeriön www-sivuilla] 2003. [viitattu 9.4.2011].Saatavilla:
<http://wwwb.mmm.fi/el/julk/tavsika.html>

Maa- ja metsätalousministeriö 2005. Eläinten kuljetus.[Maa- ja metsätalousministeriön www-sivuilla]. Päivitetty 14.3.2005. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla:
<http://wwwb.mmm.fi/el/hyv/kuljetus/index.html>

Natunen, Harri 2008. Suomen energiaintensiivisen teollisuuden tulevaisuus – onko sitä ja millä edellytyksillä. Suomalaisen energian päivä-seminaari 10.9.2008.[seminaarin www-sivuilla]. [viitattu 8.4.2011]. Saatavilla:
http://www.talentumtapahtumat.fi/energia_paiva/Harri_Natunen.pdf

Niskala Mikael, Tarna Kaisa 2003. Yhteiskuntavastuun raportointi. Jyväskylä 2003:. KHT-media Oy. ISBN 952-5392-28-7. 244 sivua.

OECD 2004. OECD Principles of Corporate Governance.[OECD:n www-sivuilla]. 2004.[viitattu 10.1.2011].Saatavilla: <http://www.oecd.org/dataoecd/32/18/31557724.pdf>

Office of the High Commissioner for Human Rights 2010. Universal Declaration of Human Rights.[OHCHR:n www-sivuilla].Päivitetty 2010.[viitattu 22. 11 2010]Saatavilla:
<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>

SAM Indexes GmbH 2010. Indexes. [SAM:n www-sivuilla].Päivitetty 2010.[viitattu 4.2.2011].Saatavilla: http://www.sustainability-index.com/07_html/indexes/overview.html

Social Accountability Accreditation Services 2010. Who we are and what we do. [SAAS:n www-sivuilla]. Päivitetty 2010. [viitattu 15.2.2011]. Saatavilla:
<http://www.saasaccreditation.org/about.htm>

Suomen Standardisoimisliitto 2011. Ympäristöjärjestelmä. [SFS ry:n www-sivuilla]. Päivitetty 2.2.2011.[viitattu 15.2.2011].Saatavilla: <http://www.sfs.fi/iso14000/ymparistojarjestelma/>.

STUK 2011. Tsernoby-laskeuma. [Säteilyturvakeskuksen www-sivuilla]. Päivitetty 19.4.2011. [viitattu 10.5.2011]. Saatavilla:
http://www.stuk.fi/sateilytietoa/sateily_ymparistossa/tshernoby/fi_FI/laskeuma/

The General Assembly of the United Nations 2000. Resolution adopted by the General Assembly - 55/2 United Nations Millenium Declaration. [YK:n www-sivuilla].

8.9.2000.[viitattu 10.1.2011].Saatavilla:
<http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>.

Ulkoasiainministeriö ja Ympäristöministeriö 1987. Yhteinen tulevaisuutemme - Ympäristön ja kehityksen maailmankomission raportti. Helsinki : Valtion painatuskeskus, 1987.ISBN 951-860-816-4. 347 sivua.

Ulkoasiainministeriö 2006. Kestävä kehitys - Johannesburg 2002[Ulkoasiainministeriön www-sivuilla].2006. [viitattu 10. 1 2011].Saatavilla:
<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15597&contentlan=1&culture=fi-FI>.

Unerman Jeffrey, Bebbington Jan, O'Dwyer Brendan 2007. Sustainability accounting and accountability.New York: Routledge, 2007.ISBN 978-0-415-38488-9. 362 sivua.

United Nations Global Compact 2010. United Nations Global Compact: Overview of the UN Global Compact. [Global Compactin www-sivuilla.] Päivitetty 23. 11. 2010. [viitattu 26. 1 2011]. Saatavilla: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html>.

Uusi Suomi 2010. Valtava räjähdys kaasuvoimalassa USA:ssa – ”Kuin yliaanipamaus”. Julkaistu 8.2.2010. [viitattu 23.3.2011].Saatavilla: <http://www.uusisuomi.fi/ulkomaat/84434-valtava-rajahdys-kaasuvoimalassa-usassa-%E2%80%93-%E2%80%9Dkuin-yliaanipamaus%E2%80%9D>

Valtion ympäristöhallinto 2010. EMAS-järjestelmä. [Valtion ympäristöhallinnon www-sivuilla]. 26.3. 2010. [viitattu 10.1 2011].Saatavilla:
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=2125>.

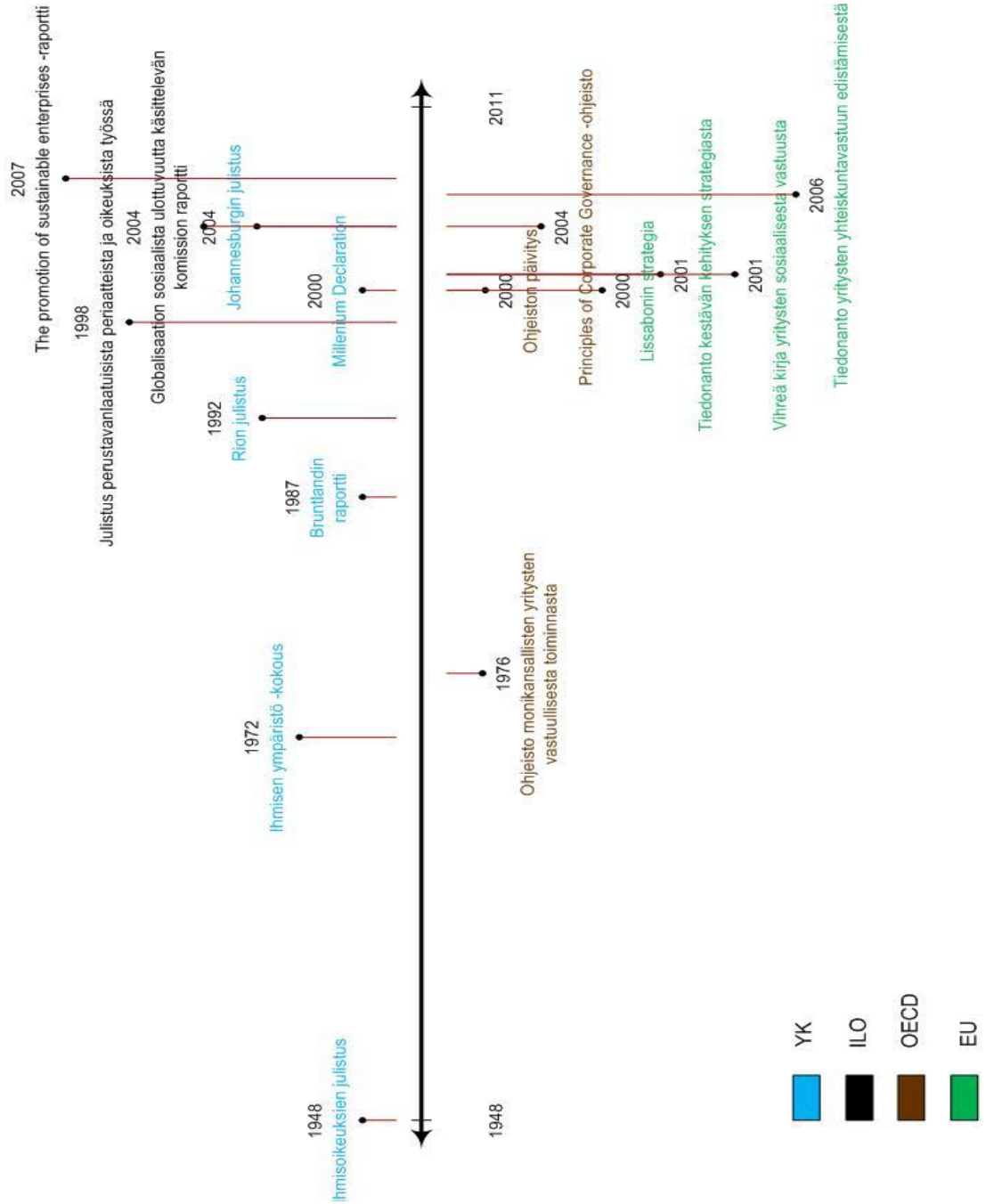
Valtion ympäristöhallinto 2003. Suomen kasvihuonekaasujen päästöt 5 miljoonaa tonnia yli Kioton velvoitteiden.[Valtion ympäristöhallinnon www-sivuilla]. 2003. [viitattu 4.4.2011].Saatavilla: <http://www.environment.fi/default.asp?contentid=42304&lan=fi>

World Commission on the Social Dimension of Globalization 2004. Objectives. World Commission on the Social Dimension of Globalization. [ILO:n www-sivuilla] 24. 2 2004. [viitattu 10. 1 2011] . Saatavilla:
<http://www.ilo.org/public/english/wcsdg/commission/objectives.htm>.

WWF 2011. Kalastus. [WWF:n www-sivuilla]. Päivitetty 11.1.2011. [viitattu 9.4.2011]. Saatavilla: http://www.wwf.fi/ymparisto/meret_sisavedet/kalastus

YLE 2010. Asta-myrskun korjaustyöt etenevät. [YLE:n www-sivuilla]. Päivitetty 30.12.2010.[viitattu 4.4.2011]. Saatavilla: http://yle.fi/alueet/etela-savo/2010/07/asta-myrskyn_korjaustyot_etenevat_1866538.html

LIITE 1. YHTEISKUNTA VASTUUN KEHITYS

LIITE 2. G3-YLEISOHJEISTON TOIMINTAINDIKAATTORIT

TALOUS

Taloudellinen toiminta:

- EC1 Tuotettu ja jaettu suora taloudellinen lisäarvo (tulot, toimitakulut, henkilöstökulut, lahjoitukset ja muut yleishyödylliset panokset sekä verot
- EC2 Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit sekä mahdollisuudet organisaation toiminnan kannalta
- EC3 Eläketurvan kattavuus
- EC4 Valtiolta saatu merkittävä taloudellinen avustus

Markkina-asema:

- EC5 *Tavanomaisten alkupalkkojen ja paikallisen minimipalkan suhde organisaation keskeisissä toimipaikoissa*
- EC6 Paikallishankintaperiaatteet ja paikallisten hankintamäärien suhteellinen osuus organisaation keskeisten toimipaikkojen osalta.
- EC7 Paikallista rekrytointia koskevat menettelytavat sekä paikallisyhteisöistä palkatun ylimmän johdon osuus organisaation keskeisimmissä toimipaikoissa.

Epäsuorat taloudelliset vaikutukset:

- EC8 Infrastruktuuri-investointien kehittyminen ja vaikutukset sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut (kaupalliset, luontaisuuritukset, pro bono -työ).
- EC9 *Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus*

YMPÄRISTÖ

Materiaalit:

- EN1 Käytetyt materiaalit painon ja määrän mukaan
- EN2 Kierrätettyjen materiaalien suhteellinen osuus käytetystä materiaalista.

Energia:

- EN3 Päälähteiden suora energiankulutus.
- EN4 Päälähteiden epäsuora energiankulutus.
- EN5 *Säästämisestä ja tehokkuusparannuksista syntynyt energiansäästö.*
- EN6 *Energiatehokkaiden tai uusiutuviin energialähteisiin perustuvat tuotteet ja palvelut ja näiden vaikutukset energiankäyttöön.*
- EN7 *Toimenpiteet epäsuoran energiankulutuksen vähentämiseksi ja saavutetut säästöt.*

Vesi:

- EN8 Lähdekohtainen veden kokonaiskulutus.
- EN9 *Vesivoimavarat, joihin vedensäästö on vaikuttanut keskeisellä tavalla.*

EN10 Kierrätetyn ja uudelleenikäytetyn veden suhteellinen osuus ja kokonaismäärä.

Biodiversiteetti:

EN11 Omistetun, vuokratun ja hallitun maan sijainti ja koko suojelluilla alueilla tai niiden läheisyydessä sekä suojeltujen alueiden ulkopuolella olevilla korkean biodiversiteettiarvon alueilla.

EN12 Organisaation toiminnan, tuotteiden ja palveluiden keskeiset vaikutukset suojeltuihin ja näiden ulkopuolisiin korkean biodiversiteettiarvon alueisiin.

EN13 Suojellut tai entisöidyt elinympäristöt.

EN14 Biodiversiteettiin kohdistuvien vaikutusten hallintastrategiat, nykyiset toimenpiteet ja -suunnitelmat.

EN15 Niiden Maailman luonnonsuojeluliiton punaisella listalla ja kansallisella suojelulistalla olevien lajien lukumäärä, joiden elinympäristö kuuluu organisaation vaikutusalueeseen (sukupuuttoriskin mukaan määriteltynä).

Päästöt ilmaan, jätevedet ja jätteet:

EN16 Suorat ja epäsuorat kokonaiskasvihuonekaasupäästöt painon mukaan.

EN17 Muut merkittävät epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt painon mukaan.

EN18 Toimenpiteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja saavutetut vähennykset.

EN19 Otsonikatoa aiheuttavien aineiden päästöt painon mukaan.

EN20 Typpi- ja rikkioksidipäästöt (NO- ja SOPäästöt) sekä muut merkittävät päästöt ilmaan tyypin ja painon mukaan.

EN21 Kokonaispäästöt veteen laadun ja kohdevesistön mukaan.

EN22 Jätteiden kokonaispaino tyypin ja loppusijoitusmenetelmän mukaan.

EN23 Merkittävien vuotojen lukumäärä ja kokonaistilavuus.

EN24 Baselin sopimusasiakirjan liitteissä I, II, III ja VIII ongelmajätteiksi luokiteltujen kuljetettujen, maahantuotujen, maasta vietyjen tai käsiteltyjen jätteiden paino sekä kansainvälisten laivakuljetuksien kuljetettujen jätteiden suhteellinen osuus.

EN25 Vesistöt ja niihin yhteydessä olevat elinympäristöt, joihin organisaation vesipäästöt ja valumat vaikuttavat: koko, suojeluaste ja biodiversiteettiarvo.

Tuotteet ja palvelut:

EN26 Toimenpiteet tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentämiseksi sekä toimenpiteiden vaikutuksen laajuus.

EN27 Kierrätettyjen tuotteiden ja pakkausmateriaalien suhteellinen osuus myydyistä tuotteista tuoteryhmittäin.

Määräystenmukaisuus:

EN28 Ympäristölakien ja –määräysten noudattamatta jättämisestä määrättyjen merkittävien sakkojen rahallinen arvo ja muiden rangaistusten kokonaismäärä.

Kuljetukset:

EN29 Organisaation toiminnassa käytettyjen tuotteiden, materiaalien ja muiden tavaroiden kuljetuksesta sekä työmatkoista aiheutuneet merkittävät ympäristövaikutukset.

Yhteenveto:

EN30 Ympäristönsuojelun kokonaiskustannukset ja -investoinnit tyypeittäin.

SOSIAALINEN TOIMINTA

HENKILÖSTÖKÄYTÄNNÖT JA TYÖOLOIHIN LIITTYVÄT INDIKAATTORIT

Työllistäminen:

LA1 Henkilöstön kuvaus työsuhteen tyyppin, työ sopimuksen ja toiminta-alueen mukaan.

LA2 Henkilöstön vaihtuvuuden kokonaismäärä ja -aste ikäryhmän, sukupuolen ja organisaation toiminta-alueen mukaan.

LA3 *Kokopäiväisille työntekijöille tarjotut edut, joita ei ole tarjottu määräaikaisille tai osaaikaisille työntekijöille (keskeisten toimintojen osalta).*

Henkilöstön ja johdon väliset suhteet:

LA4 Työehtosopimusten piirissä olevien työntekijöiden suhteellinen osuus.

LA5 Vähimmäisirtisanomisaika muutostilanteissa ja onko aika määritelty työehtosopimuksissa.

Työterveys ja –turvallisuus:

LA6 *Osuus kokonaistyövoimasta, joka on edustettuna virallisissa henkilöstön ja johdon yhteisissä työterveyttä ja –turvallisuutta valvovissa ja neuvoa-antavissa toimikunnissa.*

LA7 Tapaturmien ja ammattitautien, menetettyjen työpäivien ja poissaolojen määrät ja työhön liittyvien kuolemantapausten lukumäärä toimialueittain.

LA8 Organisaation työntekijöille, heidän perheilleen ja muille toimintayhteisön jäsenille suunnatut koulutus-, harjoittelu-, opastus-, ennaltaehkäisy- ja riskinhallintaohjelmat vakavien sairauksien varalta.

LA9 *Ammattiliittojen kanssa solmittujen sopimusten käsittämät terveys- ja turvallisuusteemat.*

Koulutus:

LA10 Koulutustuntien vuosikeskiarvo työntekijää kohden henkilöstöryhmittäin.

LA11 *Henkilöstön osaamisen kehittämisohjelmat ja elinikäisen oppimisen toimintaohjelmat työssäoloaikana ja työsuhteen päätyttyessä.*

LA12 *Niiden työntekijöiden prosentuaalinen määrä, joiden kanssa käydään säännöllisiä kehitys- ja urakeskusteluja.*

LA13 Hallintoelinten kokoonpano ja niihin kuuluvien työntekijöiden osuus sukupuolen, iän, vähemmistöryhmien ja muiden monimuotoisuuteen liittyvien indikaattoreiden mukaisesti.

LA14 Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde henkilöstöryhmittäin.

IHMISOIKEUSINDIKAATTORIT

Investointi- ja hankintakäytännöt:

HR1 Niiden keskeisten investointisopimusten prosentuaalinen osuus ja kokonaislukumäärä, jotka sisältävät ihmisoikeusehtoja tai joiden osalta on tehty ihmisoikeusarviointi.

HR2 Niiden keskeisten alihankkijoiden ja urakoitsijoiden prosentuaalinen osuus, joiden osalta on tehty ihmisoikeusarviointi sekä tästä seuranneet toimenpiteet.

HR3 *Työntekijöille tarjotun ihmisoikeuskoulutuksen kokonaistuntimäärä ja koulutukseen osallistuneiden työntekijöiden prosentuaalinen määrä.*

Syrjinnänvastaisuus:

HR4 Syrjintätapausten ja niihin liittyneiden toimenpiteiden kokonaislukumäärä.

Yhdistymisvapaus ja yhteistoimintaneuvottelut:

HR5 Niiden toimintojen määrittely, joissa yhdistymisvapaus ja yhteistoimintaneuvottelutoiminta voi olla uhattuna sekä toimenpiteet näihin liittyvien oikeuksien tukemiseksi.

Lapsityövoima:

HR6 Toiminnot, joihin liittyy lapsityövoiman käytön riski sekä toimenpiteet lapsityövoiman käytön estämiseksi.

Pakkotyö:

HR7 Toiminnot, joihin liittyy pakkotyön riski sekä toimenpiteet pakkotyön estämiseksi.

Turvallisuuskäytännöt:

HR8 *Organisaation järjestämään ihmisoikeuskoulutukseen osallistuneen turvallisuushenkilöstön osuus.*

Alkuperäisväestöjen oikeudet:

HR9 *Alkuperäisväestöjen oikeuksiin kohdistuneiden rikkomusten ja niihin liittyneiden toimenpiteiden kokonaislukumäärä.*

YHTEISKUNTA

Yhteisöt:

SO1 Yhteisöihin vaikuttavien arviointi- ja hallintaohjelmien ja käytäntöjen luonne, laajuus ja tehokkuus (aloitus, toimenpiteet ja lopetus).

Lahjonta:

SO2 Niiden liiketoimintayksiköiden suhteellinen osuus ja kokonaislukumäärä, joiden osalta on tehty lahjontariskianalyysi.

SO3 Niiden työntekijöiden suhteellinen osuus, jotka ovat osallistuneet organisaation lahjontavastaisen toimintaan liittyvään koulutukseen.

SO4 Lahjontatapauksiin liittyvät toimenpiteet.

Julkishallinto:

SO5 Osallistuminen julkishallinnon kehittämiseen ja lobbaukseen.

SO6 *Poliittisille puolueille, poliitikoille ja muille vastaaville instituutioille annettu taloudellinen tuki ja luontaisuuritukset valtioittain.*

Kilpailun rajoitukset:

SO7 *Kilpailun rajoittamiseen ja monopoliaseman väärinkäyttöön liittyvien oikeudenkäyntien kokonaismäärä sekä niihin liittyvät toimenpiteet.*

Määräystenmukaisuus:

SO8 Lakien ja määräysten noudattamatta jättämisestä määrättyjen merkittävien sakkojen rahallinen arvo ja muiden rangaistusten kokonaislukumäärä.

TUOTEVASTUU

Asiakkaiden terveys ja turvallisuus:

PR1 Tuotteiden ja palveluiden elinkaaren eri vaiheessa tehdyt terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi- ja kehittämistoimenpiteet sekä näiden käytäntöjen kohteena olleiden tuote- ja palveluryhmien prosentuaalinen osuus.

PR2 *Tuotteita ja palveluita koskevien terveys- ja turvallisuusmääräysten ja vapaaehtoisten sääntöjen rikkomusten kokonaismäärä näiden elinkaaren ajalta seuraamusten mukaisesti lueteltuina.*

Tuote- ja palvelutiedot

PR3 Tuote- ja palvelutietoihin liittyneet vaatimukset ja niiden prosentuaalinen osuus.

PR4 *Tuote- ja palvelutietoja sekä näiden merkintöjä koskevien määräysten ja vapaaehtoisten sääntörikkomusten kokonaismäärä seuraamusten mukaisesti lueteltuina.*

PR5 *Asiakastyytyväisyyteen liittyvät käytännöt, mukaan luettuna asiakastyytyväisyystutkimusten tulokset.*

Markkinointiviestintä:

PR6 Markkinointiviestintään (mm. mainonta, myynninedistäminen ja sponsorointi) liittyvien lakien, normien ja vapaaehtoisten sääntöjen noudattamista tukevat käytännöt.

PR7 *Markkinointiviestintää koskevien määräysten ja vapaaehtoisten sääntörikkomusten kokonaismäärä seuraamusten mukaisesti lueteltuina.*

Asiakkaiden yksityisyyden suoja:

PR8 *Asiakkaan yksityisyyttä loukkaavien rikkomusten ja asiakastietojen katoamista koskevien valitusten kokonaismäärä.*

Määräystenmukaisuus:

PR9 Tuotteiden ja palveluiden toimittamiseen ja käyttämiseen liittyvien lakien ja määräysten noudattamatta jättämisestä määrättyjen merkittävien sakkojen rahallinen arvo ja muiden rangaistusten kokonaislukumäärä.

Lähde: GRI 2010a., 26-35

Lisäindikaattorit on esitetty kursivilla.

LIITE 3. SÄHKÖN TUOTANNON JA SIIRRON TOIMIALAKOHTAISEN OHJEISTON TOIMIALAINDIKAATTORIT AIHEPILREITTÄIN

TALOUS

EC 1 G3: Tuotettu ja jaettu suora taloudellinen lisäarvo (tulot, toimitakulut, henkilöstökulut, lahjoitukset ja muut yleishyödylliset panokset sekä verot
FSSS-lisäys: yleishyödyllisten panosten tuottama lisäarvo ja sijoitusten jaottelu teemoittain

YMPÄRISTÖ

- EN 1 G3: käytetyt materiaalit massoiineen
EUSS-lisäys: lisäksi kartoitus laitteistoihin sisältyvät kiinteiden ja nestemäisten korkean ja matalan tason PCB-yhdisteiden määristä
- EN 8 G3: Lähdekohtainen veden kokonaiskulutus.
EUSS-lisäys: veden käyttö käsittelyprosesseissa, jäähdytyksessä, lämpö- ja ydinvoimaloissa, mukaan lukien tuhkan käsittelyyn kuuluva vesi
- EN 12 G3: Organisaation toiminnan, tuotteiden ja palveluiden keskeiset vaikutukset suojeltuihin ja näiden ulkopuolisiin korkean biodiversiteettiä alueisiin.
EUSS-lisäys: voimansiirtolinjojen vaikutus biodiversiteettiin; populaatioiden pirstaloituminen ja eriytyminen kulun vaikeuduttua ja lämmön vapautumisen vaikutukset.
- EN 14 G3: Biodiversiteettiin kohdistuvien vaikutusten hallintastrategiat, nykyiset toimenpiteet ja -suunnitelmat.
EUSS-lisäys: Toiminnasta aiheutuvista muutoksista raportointi. Muutokset tulisi raportoida metsien, kotoperäisten lajien katoamisen, maisemaston esimerkiksi tuulivoimaloiden takia sekä makean veden ja kosteikkojen ekosysteemien muutosten suhteen. Myös organisaation infrastruktuurin aiheuttamien muutosten arviointi ja vähentäminen tulokaslajien, muuttoliikkeiden, eläinten lisääntymisen ja elinympäristön suhteen
- EN 16 G3: Suorat ja epäsuorat kokonaiskasvihuonekaasupäästöt painon mukaan.
EUSS-lisäys: hiilidioksidipäästöt tuotettujen MWh:ien mukaisesti ja joko tuotantomaa tai säännöstöjen mukaisesti jaoteltuna. Raportoinnissa olisi myös kerrottava CO₂-päästöjen kokonaistuotanto koko tuotantokapasiteetti huomioiden, eritellen fossiilisten polttoaineiden käytöstä syntyneet ja mahdollisesta osto- ja siirtotoiminnan häviöistä aiheutuvat päästöt
- EN 18 G3: Toimenpiteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja saavutetut vähennykset
EUSS-lisäys: Yksi ydinindikaattoreista arvioitaessa organisaation toimintaa
- EN 20 G3: Typpi- ja rikkioksidipäästöt (NO- ja SO₂-päästöt) sekä muut merkittävät päästöt ilmaan tyypin ja painon mukaan.
EUSS-lisäys: Näiden päästöjen suhde tuotettuun energiamäärään MWh:eina. Myös elohopeapäästöt, tuhka-altaat, suodatuspöly ja laskeumapäästöt sisältyvät toimialaindikaattorissa huomioitaviin päästöihin
- EN 21 G3: Kokonaispäästöt veteen laadun ja kohdevesistön mukaan
EUSS-lisäys: Huomioidaan myös lämpö
- EN 22 G3: Jätteiden kokonaispaino tyypin ja loppusijoitusmenetelmän mukaan.
EUSS-lisäys: Huomioidaan lisäksi PCB-jätteet, ydinjätteet IAEA:n ohjeistojen mukaisesti, käytetyn ydinpoltoaineen massa ja aktiivisuustaso sekä ydinjätteen määrä verrattuna

ydinvoimalla tuotettuun energian määrään MWh:eina. Syntyneen ydinjätteen luokittelu tulee tapahtua IAEA:n ohjeiston mukaisesti, huomioiden myös jatkokäsittelyssä syntyvä jäte.

HENKILÖSTÖKÄYTÄNNÖT JA TYÖOLOJAT

- LA 1 G3: Henkilöstön kuvaus työsuhteen tyyppin, työsopimuksen ja toiminta-alueen mukaan.
EUSS-lisäys: Huomioitava urakoitsijoiden, alihankkijoiden ja itsenäisten toimijoiden työsuhteiden, työsopimusten ja toiminta-alueen erityispiirteet.
- LA 2 G3: Henkilöstön vaihtuvuuden kokonaismäärä ja -aste ikäryhmän, sukupuolen ja organisaation toiminta-alueen mukaan.
EUSS-lisäys: Lähtevien työntekijöiden työsuhteiden pituus, huomioiden sukupuoli ja ikäryhmät.
- LA 4 G3: Työehtosopimusten piirissä olevien työntekijöiden suhteellinen osuus.
EUSS-lisäys: Huomioitava myös urakoitsijoiden työntekijöiden työehtosopimuksen piirissä olevien osuus.
- LA 7 G3: Tapaturmien ja ammattitautien, menetettyjen työpäivien ja poissaolojen määrät ja työhön liittyvien kuolemantapausten lukumäärä toimialueittain.
EUSS-lisäys: Huomioitava työmaalla toimivien urakoitsijoiden ja alihankkijoiden suoriutumisen työterveyden ja turvallisuuden suhteen

IHMISOIKEUDET

- HR 5 G3:Niiden toimintojen määrittely, joissa yhdistymisvapaus ja yhteistoimintaneuvottelutoiminta voi olla uhattuna sekä toimenpiteet näihin liittyvien oikeuksien tukemiseksi.
EUSS-lisäys: huomioon myös sähköntuotanto niissä tapauksissa, kun tuotanto on turvattava esimerkiksi lakon aikana ja tähän liittyvät erityispiirteet. Erityisesti tapauksissa, joissa lakko-oikeutta on rajoitettu, on raportoitava työntekijöiden mahdollisuuksista vaikuttaa työoloihinsa

YHTEISKUNTA

- SO 1 Yhteisöihin vaikuttavien arviointi- ja hallintaohjelmien ja käytäntöjen luonne, laajuus ja tehokkuus (aloitus, toimenpiteet ja lopetus).
EUSS-lisäys: Yhteisöihin vaikuttavien arviointi- ja hallintaohjelmien ja käytäntöjen raportoinnissaan huomioitava toimintojen aikainen, niitä edeltävä ja niitä seuraava tiedon vaihto väestön kanssa, toiminnon vaikutukset ympäröivään yhteisöön ja kulttuuriin, maankäytön muutokset sekä infrastruktuuriin ja maisemaan kohdistuvat toiminnasta aiheutuvat muutokset.

TUOTEVASTUU

- PR 1 G3:Tuotteiden ja palveluiden elinkaaren eri vaiheessa tehdyt terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi- ja kehittämistoimenpiteet sekä näiden käytäntöjen kohteena olleiden tuote- ja palveluryhmien prosentuaalinen osuus.
EUSS-lisäys: Huomioitava myös sähkökentille ja magneettikentille altistumisen vaikutukset ympäröivässä yhteisössä ja työntekijöissä. Terveys- ja turvallisuusvaikutuksia tulisi tutkia lähtien suunnittelusta ja tuotannosta loppukäyttäjään asti

TOIMIALAN OMAT INDIKAATTORIT

Indikaattorien kattamat aihepiirit:

- saatavuus,
- tehokkuus
- luotettavuus
- työvoimaan liittyvät erikoispiirteet.

- EU 1 Organisaation asennettu kapasiteetti jaoteltuna primäärienergiälähteittäin ja sitä koskevan säätelyn mukaan. Primäärienergiälähteittäin ja säätelyn jaottelun avulla pystytään kuvaamaan organisaation toimintoja kattavammin kussakin toiminnossa. (EUSS 32)
- EU 2 Nettoenergiantuotanto primäärienergiälähteittäin ja sitä koskevan säätelyn mukaan.
- EU 3 Asiakassuhteet ja niiden määrä jaoteltuna asuin-, teollisuus-, laitos- ja kaupallisiin suhteisiin.
- EU 4 Maanpäällisen ja -alaisen siirto- ja jakeluverkoston pituudet niitä koskevan säätelyn mukaan jaoteltuna.
- EU 5 Hiilidioksidipäästöjen jaottelu päästöoikeuksien mukaan, esitettynä päästökaupan puitteissa
- EU 6 Johtamiskäytännöt, joilla turvataan lyhyen ja pitkän aikavälin sähköntoimitus ja luotettavuus.
- EU 7 Kysynnän hallintaan liittyvät toiminnot, sisältäen asumis-, liiketoiminta-, laitos-, ja teollisuusnäkökulmat.
- EU 8 Luotettavan sähköntoimituksen ja kestäväen kehityksen kannattamiseen liittyvät tutkimustoimet ja näihin käytetyt kulut.
- EU 9 Säännöt ydinvoimalaitosten käytöstä poistoon liittyen.
- EU 10 Pitkän aikavälin sähköntarvetta vastaamaan tehdyt suunnitelmat jaoteltuna primäärienergiälähteittäin ja säännöstelyn mukaan.
- EU 11 Keskimääräinen lämpövoimaloiden tuotannon tehokkuus energialähteittäin ja säännöstelyn mukaan jaoteltuna.
- EU 12 Siirrosta ja jakelusta aiheutuvat häviöt osuutena kokonaisenergiantuotannosta.
- EU 13 Indikaattorin tarkoituksena on kuvata hyvitettyjen alueiden biodiversiteettiä verrattuna toiminnalla rasitettuihin alueisiin.
- EU 14 Järjestetyt ohjelmat ja prosessit, joilla varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus
- EU 15 Seuraavan viiden ja kymmenen vuoden aikana eläkkeeseen oikeutettujen työntekijöiden osuus jaoteltuna työalan ja alueen mukaisesti.
- EU 16 Työntekijöiden, myös alihankkijoiden ja urakoitsijoiden työntekijöiden, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät käytännöt ja vaatimukset.
- EU 17 Urakoitsijoiden ja alihankkijoiden työntekijöiden tekemät työpäivät, jotka liittyvät rakentamiseen, huoltoon ja käyttötoimenpiteisiin.

EU 18	Urakoitsijoiden ja alihankkijoiden työterveys- ja turvallisuuskoulutukseen osallistuneiden työntekijöiden osuus.
EU 19	Sidosryhmien vaikutus energian ja infrastruktuurin kehitykseen ja suunnitteluun
EU 20	Toimintapaikalta siirtymisen vaikutusten hallinta
EU 21	Jatkuvuuden suunnittelu, onnettomuus- ja hätätilanteissa toiminnan suunnittelu ja harjoittelu sekä entisöintiin liittyvät suunnitelmat
EU 22	Poistetun työvoiman määrä ja heille maksetut korvaukset projektien tyyppin mukaan jaoteltuna
EU 23	Sähkösaannin ylläpitoon ja asiakkaiden tukipalveluihin liittyvät ohjelmat, mukaan lukien yhteistyössä hallinnon kanssa toteutetut
EU 24	Asiakkaiden kieleen, kulttuurilliseen, lukutaidottomuuteen ja vammoihin liittyvien rajojen madaltamiseen sähkön turvallisen käytön edistämiseksi liittyvät käytännöt ja tukipalvelut
EU 25	Toimintaan liittyvien yhteisössä tapahtuneiden loukkaantumisten ja kuolemantapausten määrät, mukaan lukien tuomioistuinten päätökset, sovittelut sekä kesken olevat oikeuskäsittelyt.
EU 26	Väestön osuus, jota ei palvella alueella, jolle on toimitusoikeudet.
EU 27	Asumiskäytön maksukyvyttömyydestä johtuvat irtikytännät verkosta jaoteltuna niiden pituuden ja säännösten mukaisesti
EU 28	Sähkönjakelun katkosten yleisyys
EU 29	Sähkönjakelun katkosten keskimääräinen kesto
EU 30	Keskimääräinen tuotantopotentiaali energialähteittäin ja säännösten mukaisesti

Lähde: GRI 2009, 4-52

LIITE 4 RAHOITUSPALVELUALAN TOIMIALAKOHTAISEN OHJEISTON (FFSS) TOIMINTAINDIKAATTORIT AIHEPIIREITTÄIN

TALOUS

EC 1 G3: Tuotettu ja jaettu suora taloudellinen lisäarvo (tulot, toimitakulut, henkilöstökulut, lahjoitukset ja muut yleishyödylliset panokset sekä verot
FSSS-lisäys: yleishyödyllisten panosten tuottama lisäarvo ja sijoitusten jaottelu teemoittain

YMPÄRISTÖ

EN 16 G3: Suorat ja epäsuorat kokonaiskasvihuonekaasupäästöt painon mukaan.
FSSS-lisäys: Raportoinnissa huomioitava myös liiketoimintaan liittyvän matkustamisen synnyttämät kasvihuonekaasupäästöt.

EN 22 G3:Jätteiden kokonaispaino tyyppin ja loppusijoitusmenetelmän mukaan.
FSSS-lisäys: Finanssilaitosten toiminnasta syntyvän paperi- ja tietojärjestelmäjätteen virrat

IHMISOIKEUDET

HR1 G3: Niiden keskeisten investointisopimusten prosentuaalinen osuus ja kokonaislukumäärä, jotka sisältävät ihmisoikeusehtoja tai joiden osalta on tehty ihmisoikeusarviointi.
FSSS-lisäys: Finanssipalveluiden investointisopimusten raportointi

TOIMIALAN OMAT INDIKAATTORIT

Toimialan omien indikaattorien kattamat aihepiirit:

- FS 1-5 Tuoteportfolio (Johtamisen näkökulma)
- FS 6-8 Tuoteportfolio (Tuotteiden ja palveluiden vaikutuksen näkökulma)
- FS 9 Tarkastus
- FS 10-12 Aktiivinen omistajuus
- FS 13-14 Yhteisö
- FS 15-16 Tuotteiden ja palveluiden merkintä

FS 1 Liiketoimintaan vaikuttavat ympäristö- ja sosiaaliset käytännöt

FS 2 Ympäristö- ja sosiaalisten riskien arvioimiseen ja seurantaan liiketoiminnassa käytettävät käytännöt

FS 3 Liiketoimissa tai sopimuksissa sovittujen ympäristö- ja sosiaalisten vaatimusten täyttäminen asiakkaiden toimesta

FS 4 Henkilöstön osaamisen parantaminen liiketoiminnan ympäristö- ja sosiaalisten käytäntöjen toimeenpanon osalta.

FS 5 Vuorovaikutus asiakkaiden, sijoittajien ja yhteistyökumppanien kanssa ympäristö- ja sosiaalisten uhkien ja mahdollisuuksien osalta.

FS 6 Tuoteportfolio osuuksittain jaoteltuna sektoreiden ja liiketoimintojen mukaan

FS 7 Tuotteiden ja palveluiden, joiden tarkoituksena on tuottaa sosiaalista hyötyä, arvo jaoteltuna liiketoiminnan ja hyödyn tarkoituksen mukaan

- FS 8 Tuotteiden ja palveluiden, joiden tarkoituksena on hyödyttää ympäristöä, arvo jaoteltuna liiketoiminnan ja hyödyn tarkoituksen mukaan
- FS 9 Ympäristö- ja sosiaalisten käytäntöjen toimeenpanon tarkastusten kattavuus ja yleisyys
- FS 10 Niiden insituution porfoliossa olevien yritysten määrä ja osuus, joiden kanssa raportoiva taho on tehnyt yhteistyötä liittyen ympäristö- ja sosiaalisiin asioihin
- FS 11 Sen omaisuuden osuus, johon on kohdistettu tarkastuksia ympäristön tai sosiaalisten asioiden suhteen
- FS 12 Ympäristö- ja sosiaalisissa asioissa niihin osakkeisiin liittyvät äänestyskäytännöt, joihin raportoivalla taholla on äänioikeus tai oikeus neuvoa äänestykseen liittyen.
- FS 13 Palvelun saantipisteet harvasti asutuilla tai taloudellisesti heikoilla alueilla
- FS 14 Huono-osaisten ihmisten taloudellisten palveluiden piiriin pääsyn parantamiseksi tehdyt aloitteet
- FS 15 Taloudellisten tuotteiden ja palveluiden oikeudenmukaisen suunnittelun ja kaupan toteutumiseen liittyvät käytännöt
- FS 16 Taloudellisen lukutaidon parantamiseen liittyvät aloitteet edunsaajan mukaan jaoteltuna

Lähde: GRI 2008 (28-40)

LIITE 5. ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TOIMIALAKOHTAI- SEN OHJEISTON(FPSS) TOIMINTAINDIKAATTORIT AIHEPIIREITTÄIN

TALOUS

- EC 1 G3: Tuotettu ja jaettu suora taloudellinen lisäarvo (tulot, toimitakulut, henkilöstökulut, lahjoitukset ja muut yleishyödylliset panokset sekä verot)
FPSS-lisäys: Yleishyödyllisten panosten tuottama lisäarvo ja sijoitusten jaottelu teemoit-
tain
- EC 4 G3:Valtiolta saatu merkittävä taloudellinen avustus
FPSS-lisäys:Valtion avustuksen rooli toimialalla

YMPÄRISTÖ

- EN 1 G3: Käytetyt materiaalit painon ja määrän mukaan
FPSS-lisäys: Pyydetyn ja viljellyn kalan erittely ja muiden raaka-aineiden esittely
- EN 11 G3: Omistetun, vuokratun ja hallitun maan sijainti ja koko suojelluilla alueilla tai niiden läheisyydessä sekä suojeltujen alueiden ulkopuolella olevilla korkean biodiversiteettiar-
von alueilla.
FPSS-lisäys:Huomioidaan myös vesialueet.
- EN 13 G3:Suojellut tai entisöidyt elinympäristöt.
FPSS-lisäys: Huomioitava myös vesi elinympäristönä

YHTEISKUNTA

- SO 5 G3: Osallistuminen julkishallinnon kehittämiseen ja lobbaukseen
FPSS-lisäys: Lobbaaminen liittyen tuettuun päätuotteiden ainesosien tuottamiseen

TUOTEVASTUU

- PR 1 G3:Tuotteiden ja palveluiden elinkaaren eri vaiheessa tehdyt terveys- ja turvallisuusvai-
kutusten arviointi- ja kehittämistoimenpiteet sekä näiden käytäntöjen kohteena olleiden
tuote- ja palveluryhmien prosentuaalinen osuus.
FPSS-lisäys:Tuotteiden ja palveluiden elinkaaren vaiheiden ympäristöön ja yhteisöön
kohdistuvien vaikutusten arviointi.
- PR 2 G3:Tuotteita ja palveluita koskevien terveys- ja turvallisuusmääräysten ja vapaaehtoisten
sääntöjen rikkomusten kokonaismäärä näiden elinkaaren ajalta seuraamusten mukaisesti
lueteltuina.
FPSS-lisäys: Yksi alan pääindikaattoreista
- PR 3 G3: Tuote- ja palvelutietoihin liittyneet vaatimukset ja niiden prosentuaalinen osuus.
FPSS-lisäys:Tuotetietojen merkitys yhteiskunnalle ja ympäristölle sekä sen viestintä
kuluttajille. Logojen ja pakkauksiin merkitsemättä jätettyjen tietojen käytön selvitys.
- PR 6 G3:Markkinointiviestintään (mm. mainonta, myyninedistäminen ja sponsorointi) liitty-
vien lakien, normien ja vapaaehtoisten sääntöjen noudattamista tukevat käytännöt.
FPSS-lisäys:Ruuan markkinoinnin vaikutus ruokailutottumuksiin. Selvitys markkinointi-
viestinnästä sekä haavoittuville ryhmille viestiminen.

TOIMIALAN OMAT TOIMINTAINDIKAATTORIT

Toimialan omien indikaattorien kattamat aihepiirit:

- FP 1-2 Hankinta
- FP 3 Työnjohto
- FP 4 Terveellinen ja edullinen ruoka
- FP 5-7 Asiakkaiden terveys ja turvallisuus
- FP 8 Tuotteiden ja palveluiden merkintä
- FP 9-19 Eläinten hyvinvointi

FP 1	Yhtiön hankintakäytännön mukaisesti toimivilta toimittajilta hankitun hankinnan määrä
FP 2	Uskottavien, kansainvälisesti tunnistetujen tuotantomääräysten mukaan tuotetun hankinnan määrä standardeittain määriteltynä
FP 3	Toimialan erimielisyyksistä, lakoista ja/tai työsuluista johtuvan työajan menetys maittain
FP 4	Terveellisiä elämäntapoja ja sairauksia estävien ohjelmien ja käytäntöjen luonne, laajuus ja tehokkuus, huomioiden vapaaehtoiset aloitteet, tiedon jakamisen, kumppanuudet ja tuotekehityksen. Terveellisten, ravitsevien ja edullisten elintarvikkeiden saaminen yhteisöille ja näin tarpeessa olevien yhteisöjen hyvinvoinnin tukeminen
FP 5	Ruuan turvallisuuteen liittyvien kansainvälisten tunnustettujen standardien mukaan itenäisen, kolmannen osapuolen varmentamien valmistuspaikkojen osuus tuotantomäärästä.
FP 6	Niiden tuotteiden, joista on vähennetty tyydyttyneitä rasvojen, transrasvojen, natriumin ja lisätyn sokerin määrää, osuus mynnistä määriteltynä tuoteryhmittäin.
FP 7	Niiden tuotteiden, jotka sisältävät ravitsevia ainesosia, kuten kuitua, vitamiineja, mineraaleja, fytokeemikaaleja tai terveysvaikuttavia lisäaineita, osuus mynnistä määriteltynä tuoteryhmittäin.
FP 8	Lakisääteisten vaatimusten lisäksi kuluttajille ainesosista ja ravintotiedoista viestimiseen liittyvät käytännöt.
FP 9	Kasvatettujen ja/tai käsiteltyjen eläinten osuudet lajeittain ja rotutyypeittäin
FP 10	Fyysisiin muutoksiin liittyvät käytännöt ja anestesian käyttö lajeittain ja rotutyypeittäin.
FP 11	Kasvatettujen ja/tai käsiteltyjen eläinten osuudet lajeittain, rotutyypeittäin ja sijoitustyyppin mukaan
FP 12	Antibioottejen, tulehdusta vähentävien aineiden, hormonien ja kasvua kiihdyttävien menetelmien käyttöön liittyvät käytännöt lajeittain ja rotutyypeittäin
FP 13	Tapausten, joissa ei ole noudatettu lakeja, asetuksia tai sitoumuksia, liittyen eläinten kuljetukseen, käsittelyyn ja teurastukseen, huomioiden maa- ja vesieläimet

Lähde: GRI 2010b,30-44

LIITE 6. KAIVOS- JA METALLITEOLLISUUDEN TOIMIALA-KOHTAISEN OHJEISTON (MMSS) TOIMINTAINDIKAATTORIT AIHEPIIREITTÄIN

TALOUS

- EC 1 G3:Tuotettu ja jaettu suora taloudellinen lisäarvo (tulot, toimitakulut, henkilöstökulut, lahjoitukset ja muut yleishyödylliset panokset sekä verot)
MMSS-lisäys: Huomioitava maankäytöstä syntyvät maksut ja EITI:iin kuuluminen
- EC 7 G3 :Paikallista rekrytointia koskevat menettelytavat sekä paikallisyhteisöistä palkatun ylimmän johdon osuus organisaation keskeisimmässä toimipaikoissa.
MMSS-lisäys: Paikallisten osuus työvoimasta ja paikallisesta johdosta

YMPÄRISTÖ

- EN 2 G3:Kierrätettyjen materiaalien suhteellinen osuus käytetystä materiaalista.
MMSS-lisäys:Kulutuksen jälkeinen ja teollisuuden tekemä kierrätys huomioiden.
- EN 12 G3:Organisaation toiminnan, tuotteiden ja palveluiden keskeiset vaikutukset suojeltuihin ja näiden ulkopuolisiin korkean biodiversiteetti-alueisiin.
MMSS-lisäys: Huomioidaan toiminnan siirtymisen ja sen lopettamisen vaikutukset biodiversiteettiin
- EN 13 G3:Suojellut tai entisöidyt elinympäristöt.
MMSS-lisäys: Miten biodiversiteettikorvaukset ovat osa käytäntöjä
- EN 20 G3:Typpi- ja rikkioksidipäästöt (NO- ja SO₂päästöt) sekä muut merkittävät päästöt ilmaan tyypin ja painon mukaan.
MMSS-lisäys: Huomioidaan liikkuvien ja paikallaan pysyvien lähteiden päästöt
- EN 22 G3: Jätteiden kokonaispaino tyypin ja loppusijoitusmenetelmän mukaan
MMSS-lisäys: Kattaa toimipisteen jätteet, esim. jäteöljyt, soluvuorauksen jätteet, toimistotoiminnan jätteet, ruokalan jätteet, romumetallin, romurenkaat ja rakennusjätteen. Suuren mittaluokan jätteet käsitellään toimialakohtaisessa indikaattorissa MM3.
- EN 23 G3: Merkittävien vuotojen lukumäärä ja kokonaistilavuus.
MMSS-lisäys:Sisältää rikastushiekan, rikastelietteen ja muut merkittävät prosessimateriaalit. Vuodot tulisi kirjata, vaikka ne eivät vaatisi tavallisesta poikkeavia toimenpiteitä.

HENKILÖSTÖKÄYTÄNNÖT JA TYÖOLOT

- LA 7 Tapaturmien ja ammattitautien, menetettyjen työpäivien ja poissaolojen määrät ja työhön liittyvien kuolemantapausten lukumäärä toimialueittain.
MMSS-lisäys: Kuolemaan johtaneiden onnettomuksien kuvailu

IHMISOIKEUDET

- HR 5 G3: Niiden toimintojen määrittely, joissa yhdistymisvapaus ja yhteistoimintaneuvottelutoiminta voi olla uhattuna sekä toimenpiteet näihin liittyvien oikeuksien tukemiseksi.
MMSS-lisäys: Yhdistymisvapauden käytäntöjen toimeenpanon kuvaaminen

YHTEISKUNTA

- SO 1 G3:Yhteisöihin vaikuttavien arviointi- ja hallintaohjelmien ja käytäntöjen luonne, laajuus ja tehokkuus (aloitus, toimenpiteet ja lopetus).

MMSS-lisäys: Yhteisön sitoutumisen prosessien kuvaaminen, yhteisön talouden suunnittelun kuvaaminen, yhteistyö muiden tahojen kanssa esimerkiksi luonnonvarojen hallinnassa, paikalliselle yhteisölle tärkeiden luonnonvarojen suojeluun liittyvät käytännöt sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen vallitsevan kulttuurin mukaisesti.

SO 8 G3:Lakien ja määräysten noudattamatta jättämisestä määrättyjen merkittävien sakkojen rahallinen arvo ja muiden rangaistusten kokonaislukumäärä.
MMSS-lisäys: Yhteenvedo organisaatiolle vastaisista päätöksistä liittyen terveyteen, turvallisuuteen ja työolainsäädäntöön.

TOIMIALAN OMAT TOIMINTAINDIKAATTORIT

Toimialan omien indikaattorien kattamat aihepiirit:

- MM 1-2 Biodiversiteetti
- MM 3 Päästöt ilmaan, jätevedet ja jätteet
- MM 4 Henkilöstön ja johdon väliset suhteet:
- MM 5 Alkuperäisväestöjen oikeudet
- MM 6-7 Yhteisö
- MM 8 Pienen mittakaavan kaivostoiminta
- MM 9 Väestön siirtäminen
- MM 10 Lakkautussuunnittelu

MM 1	Omistetun, vuokratun ja tuotantoon käytettävän maa-alan, joka on kärrsinnyt toiminnan seurauksena, tai kunnostettu, määrä.
MM 2	Biodiversiteetin hallintasuunnitelmia tarvitsevien ja toimintapaikkojen joissa sellainen on jo käytössä, määrä.
MM 3	Sivukiven, tuotantoon kelpaamattoman materiaalin, kivien ja lietteiden määrät ja näihin liittyvät riskit.
MM 4	Yli viikon kestäneiden lakkojen ja työsulkujen määrät maittain.
MM 5	Alkuperäisväestöjen alueilla tapahtuvien toimintojen määrä sekä niiden toimintojen määrä, joihin liittyy virallisia sopimuksia alkuperäisväestöjen kanssa.
MM 6	Paikalliseen väestöön ja alkuperäisväestöihin liittyvät erimielisyydet maankäytöstä, niiden määrä ja kuvaukset.
MM 7	Kuvaus virallisten valitusmenetelmien käytöstä erimielisyyksien, jotka liittyvät maankäyttöön, paikallisen väestön oikeuksiin ja alkuperäisväestöihin, ratkaisemisessa sekä näiden lopputulemat.
MM 8	Määrä ja osuus toimintapaikoista, joissa, tai joiden läheisyydessä, tehdään pienen mittakaavan louhintaa sekä toimintaan liittyvät riskit ja näihin varautumiseen liittyvät toimenpiteet.
MM 9	Paikat, joissa väestöä on täytynyt siirtää. Siirrettyjen kotitalouksien määrä ja miten näiden kotitalouksien toimeentulo muuttui prosessin seurauksena.
MM 10	Toimintojen, joilla on suunnitelmat toiminnan lopettamista varten, määrä ja osuus.
MM 11	Materiaalien hallintaan liittyvät toiminnot ja kehitys

Lähde: GRI 2010e

LIITE 7 KANSALAI SJÄR JESTÖJEN TOIMIALAKOHTAISEN OHJEISTON (NGOSS) TOIMINTAINDIKAATTORIT AIHEPIIREITTÄIN

TALOUS

EC 1 G3: Tuotettu ja jaettu suora taloudellinen lisäarvo (tulot, toimitakulut, henkilöstökulut, lahjoitukset ja muut yleishyödylliset panokset sekä verot
NGOSS-lisäys: Tuotetun taloudellisen lisäarvon sijasta taloudellinen arvo, huomioiden esimerkiksi lahjoitukset.

HENKILÖSTÖKÄYTÄNNÖT JA TYÖOLOJEN

LA 1 G3: Henkilöstön kuvaus työsuhteen tyypin, työsopimuksen ja toiminta-alueen mukaan.
NGOSS-lisäys: Huomioidaan vapaaehtoiset toimijat, ja eritellään heidät toimintojen ja toiminnan yleisyyden sekä määrän mukaan.

LA 7 G3: Tapaturmien ja ammattitautien, menetettyjen työpäivien ja poissaolojen määrät ja työhön liittyvien kuolemantapausten lukumäärä toimialueittain.
NGOSS-lisäys: Huomioidaan myös vapaaehtoiset.

LA 8 G3: Organisaation työntekijöille, heidän perheilleen ja muille toimintayhteisön jäsenille suunnatut koulutus-, harjoittelu-, opastus-, ennaltaehkäisy- ja riskinhallintaohjelmat vakavien sairauksien varalta.
NGOSS-lisäys: Huomioidaan myös vapaaehtoiset.

LA 10 G3: Koulutustuntien vuosikeskiarvo työntekijää kohden henkilöstöryhmittäin.
NGOSS-lisäys: Huomioidaan myös vapaaehtoiset.

LA 11 G3: Henkilöstön osaamisen kehittämisohjelmat ja elinikäisen oppimisen toimintaohjelmat työssäoloaikana ja työsuhteen päättyessä.
NGOSS-lisäys: Huomioidaan myös vapaaehtoiset.

YHTEISKUNTA

SO 4 G3: Lahjontatapauksiin liittyvät toimenpiteet.
NGOSS-lisäys: Korostettu huomio korruptiotapausten raportointiin. Huomioidaan myös vapaaehtoiset toimijat ja hallintoelimien jäsenien toiminta.

TUOTEVASTUUS

PR 6 G3: Markkinointiviestintään (mm. mainonta, myynninedistäminen ja sponsorointi) liittyvien lakien, normien ja vapaaehtoisten sääntöjen noudattamista tukevat käytännöt.
NGOSS-lisäys: Varainkeruun ja markkinointiviestinnän säännösten rikkomisten raportointi.

TOIMIALAN OMAT TOIMINTAINDIKAATTORIT

Toimialan omien indikaattorien kattamat aihepiirit:

- NGO 1 Sidosryhmävuorovaikutus
- NGO 2 Palaute, valitukset ja toiminta
- NGO 3 Valvonta, arviointi ja oppiminen
- NGO 4 Sukupuoli ja monimuotoisuus

- NGO 5 Yleinen tietoisuus ja kannatus
- NGO 6 Koordinointi
- NGO 7 Resurssien kohdentaminen
- NGO 8 Eettinen varainkeruu
- NGO 9 :Työnjohdon ja henkilöstön suhteet

NGO 1	Sidosryhmien osallistaminen käytäntöjen suunnitteluun, täytäntöön, valvontaan ja arviointiin
NGO 2	Palaute- ja valitusmekanismit liittyen käytäntöihin ja toimenpiteisiin, joilla puututaan käytäntöjen rikkomiseen.
NGO 3	Ohjelman valvontaan, arviointiin ja oppimiseen (mukaan lukien ohjelman vaikuttavuuden mittaaminen)liittyvä järjestelmä, sen seuraukset ja seurauksista viestiminen.
NGO 4	Sukupuoleen ja monimuotoisuuteen liittyvien toimintojen integroiminen ohjelman toimintaan ja näiden toimintojen valmvominen, arviointi ja oppimissykli.
NGO 5	Tietoisuuden ja kannatuksen parantamiseen tähtäävien toimintojen laatiminen, kommunikointi ja toimeenpano.
NGO 6	Muiden toimijoiden toiminnot huomioivien toimintamallien kuvaus.
NGO 7	Resurssien kohdentaminen. Kirjanpitoon liittyvät toiminnot.
NGO 8	Rahoituksen lähteet jaoteltuna, lisäksi viisi suurinta lahjoittajaa ja näiden lahjoitusten yhteisvaikutus.
NGO 9	Henkilöstön palautekanavat ja näiden vaikutus.

Lähde: GRI 2010f, 31-38

LIITE 8 TOIMIALAKOHTAISET INDIKAATTORIT

EU 1	FS 1	FP 1	MM 1	NGO 1
EU 2	FS 2	FP 2	MM 2	NGO 2
EU 3	FS 3	FP 3	MM 3	NGO 3
EU 4	FS 4	FP 4	MM 4	NGO 4
EU 5	FS 5	FP 5	MM 5	NGO 5
EU 6	FS 6	FP 6	MM 6	NGO 6
EU 7	FS 7	FP 7	MM 7	NGO 7
EU 8	FS 8	FP 8	MM 8	NGO 8
EU 9	FS 9	FP 9	MM 9	NGO 9
EU 10	FS 10	FP 10	MM 10	
EU 11	FS 11	FP 11	MM 11	
EU 12	FS 12	FP 12		
EU 13	FS 13	FP 13		
EU 14	FS 14			
EU 15	FS 15			
EU 16	FS 16			
EU 17				
EU 18				
EU 19				
EU 20				
EU 21				
EU 22				
EU 23				
EU 24				
EU 25				
EU 26				
EU 27				
EU 28				
EU 29				
EU 30				

EU Sähkön tuotanto ja jakelu
 FS Rahoituspalvelut
 FP Elintarviketeollisuus
 MM Kaivos- ja metalliteollisuus
 NGO Kansalaisjärjestöt